

UNIVERZITA KARLOVA

Husitská teologická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Praha 2022

Nikol Janů

**HUSITSKÁ
TEOLOGICKÁ
FAKULTA**
Univerzita Karlova

Univerzita Karlova v Praze

Husitská teologická fakulta

Obor: Sociální a charitativní práce

Různé pohledy na účel výkonu trestu odnětí svobody

Various views on the purpose of serving a custodial sentence

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Mgr. Petr Novák, Ph.D.

Autor práce: Nikol Janů

Praha 2022

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji touto cestou svému vedoucímu bakalářské práce, panu PhDr. Mgr. Petrovi Novákovi, Ph.D. za odborné vedení této práce, za přínosné a cenné rady, připomínky, náměty a povzbuzující slova. Poděkování patří také mé rodině, zejména mé matce, která mě morálně podporovala a přispěla ke zpracování této práce svými radami a připomínkami. Také bych chtěla poděkovat všem respondentům, kteří se podíleli na výzkumné části mé bakalářské práce, bez jejich spolupráce by mou práci nebylo možno uskutečnit.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci „Různé pohledy na účel výkonu trestu odnětí svobody“ vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 7.5.2022

.....

Nikol Janů

ANOTACE

Jméno a příjmení autora: Nikol Janů

Název katedry a fakulty: Katedra psychosociálních věd a etiky Husitské teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze

Název práce: Různé pohledy na účel výkonu trestu odnětí svobody

Vedoucí práce: PhDr. Mgr. Petr Novák, Ph.D.

Bakalářská práce „Různé pohledy na účel výkonu trestu odnětí svobody“ pojednává o účelu trestu a s ním spojených teoriích trestu odnětí svobody. Cílem práce je porovnat různé pohledy na účel výkonu trestu odnětí svobody u daných oslovených skupin, které přicházejí do blízkého kontaktu s pachateli trestné činnosti. Teoretická část práce je věnovaná teoriím účelu trestu. V práci je dále zmíněn Risk-Need-Responsivity Model, jak jeho charakteristika, principy, tak také jeho kritika. Práce se také věnuje pastorační péči ve věznicích. Analytická, praktická část práce se zabývá různými pohledy lidí, kteří s pachateli přichází do blízkého kontaktu, na účel výkonu trestu odnětí svobody.

Klíčová slova:

výkon trestu odnětí svobody, sociální práce, penitenciární péče, kriminalita, pachatel

ANNOTATION

Name and surname of the author:	Nikol Janů
Name of department and faculty:	Department of Psychosocial Sciences and Ethics, Hussite Theological Faculty, Charles University in Prague
Thesis title:	Various views on the purpose of serving a custodial sentence
Leader:	PhDr. Mgr. Petr Novák, Ph.D.

The bachelor's thesis "Various views on the purpose of serving a custodial sentence" deal with the purpose of punishment and related theories of imprisonment. The aim of this work is to compare different perspectives on the purpose of serving a prison sentence for the given addressed groups which come into close contact with perpetrator of the crime. The theoretical part of the work is devoted to theories of the purpose of punishment. The Risk-Need-Responsivity Model, its characteristics, principles, and its critique are also mentioned in the thesis. The work also deals with pastoral care in prisons. The analytical, practical part of the work deals with different views of people who come into close contact with the perpetrators, for the purpose of serving a custodial sentence.

Key words:

serving a custodial sentence, social work, penitentiary care, criminality, offender

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK.....	9
I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1. Úvod	9
2. Definice trestu	11
3. Účel trestání	13
3.1 Teorie účelu trestu	13
3.1.1 Retributivní (odplatná) teorie	13
3.1.2 Teorie odstrašení.....	14
3.1.3 Rehabilitační (nápravná) teorie	16
3.1.4 Eliminační (vylučovací) teorie.....	17
3.1.5. Restituční (kompenzační) teorie.....	18
3.1.6 Smíšená teorie	20
3.2 Shrnutí účelů trestu	21
4.Risk-Need-Responsivity Model	23
4.1 Obecná charakteristika.....	23
4.2 Princip rizika	23
4.3 Princip potřeb	24
4.4 Princip responsivity.....	25
4.5 Další principy modelu RNR.....	26
4.6 Kritika modelu RNR	26
5. Pastorační péče ve věznicích	27
5.1 Duchovní služby v českých zemích od roku 1989	27
5.2 František Josef Řezáč.....	28
5.3 Činnost kaplana.....	29
II. PRAKTICKÁ ČÁST	31
6. Vlastní výzkum.....	31
6.1 Kvalitativní výzkum jeho popis a zásady.....	31
6.2 Použité metody	33
6.2.1 Dotazníkové šetření.....	33
6.2.2 Použitá teorie	34
6.3 Výběr dotazovaných respondentů	34

6.4 Průběh výzkumného šetření	35
7. Analýza dat a popis souboru.....	36
7.1 Soudnictví.....	36
7.1.1 Dotazování respondenti v oblasti soudnictví a advokacie.....	38
7.2 Policie ČR	42
7.2.1 Dotazování respondenti v oblasti Policie ČR.....	44
7.3 Vězeňská služba	47
7.3.1 Dotazování respondenti v oblasti vězeňské služby	49
7.4 Probační a mediační služba	54
7.4.1 Dotazování respondenti v oblasti probační a mediační služby	56
8. Výsledky výzkumného šetření	60
9. Diskuze.....	62
10. Závěr	65
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	67
PŘÍLOHY	70
ABSTRAKT	71

SEZNAM ZKRATEK

RNR = Risk-Need-Responsivity

TČ = trestná činnost

TOS = trest odnětí svobody

VTOS = výkon trestu odnětí svobody

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Úvod

Trestněprávní věda se zakládá z normativního chápání trestného činu¹. Hlavním úkolem uložení trestu je ochrana společnosti před kriminalitou. Podle závažnosti spáchání trestného činu se určuje také přiměřenost trestu. Záleží na závažnosti spáchaného činu, nebezpečnosti pachatele, úspěšnosti na převýchovu pachatele, v neposlední řadě, také na výši škody, kterou pachatel způsobil. Pro daného pachatele má být trest jakýsi prostředek k převýchově, i má sloužit k odrazení páchaní dalších trestných činů, ale také varovným signálem dalším potencionálním pachatelům od trestné činnosti².

Trestné činy a následné uložení trestu jsou jasně specifikovány v Trestním zákoníku. Trestní zákoník je platným zákoníkem trestného práva hmotného přijatý Parlamentem České republiky a zapsaný ve Sbírce zákonů pod číslem 40/2009 Sb. Podle závažnosti spáchaného činu a podle nebezpečnosti pachatele se následně určuje, jaké bude uložení trestu. Pokud spáchaný trestný čin nebude závažný a pachatel pro společnost nebude nebezpečný, může soud dotyčnému pachateli uložit pouze podmínku. V tomto případě soud přihlíží k jeho dosavadnímu životu a prostředí, ve kterém pachatel žije a k okolnostem spáchaných případů. Soud také může rozhodnout o alternativním trestu jako je například domácí vězení, veřejně prospěšné práce, peněžitý trest. Pokud je spáchán závažný trestný čin, soud může rozhodnout o odnětí svobody na dobu určitou³.

Hlavním pojednáním mé bakalářské práce je specifikovat jednotlivé fáze trestního stíhání, a hlavně různé pohledy na účel výkonu trestu odnětí svobody, jeho rozsah a dopad na pachatele.

Výkon trestu odnětí svobody se prolíná také do sociální práce, jelikož sociální pracovník je její důležitou součástí. Při své činnosti spolupracuje s problematickými

---

¹ Gřivna, T., Scheinost, M., Zoubková, a kol. I. Kriminologie 4.aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 175

² Tamtéž

³ Gřivna, T., Scheinost, M., Zoubková, a kol. I. Kriminologie 4.aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 182

občany a aktivně se podílí na dosažení změn jeho chování, postojů a zodpovědnosti, ať už v průběhu výkonu trestu, tak po jeho propuštění. Sociální pracovník je pro problematické občany, pachatele trestné činnosti, jakýmsi mentorem, poradcem a pozitivně ovlivňuje řešení sociálních problémů. Tudíž můžeme konstatovat, že sociální pracovník je „pomocnou rukou“ v oblasti ze sociálně-právního hlediska a v určitých případech při práci s pachateli trestné činnosti spolupracuje s duchovní službou, zejména s vězeňským kaplanem.

Tato bakalářská práce se zabývá trestem, který je z kriminologického hlediska sociální kategorií. Setkáváme se s několika vyhraněnými pohledy na funkci trestání. Tato bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. V první, teoretické části Vám představím několik různých teorií, jak se dá trest vnímat a k čemu podle dané teorie výkonu trestu slouží. Zaměřím se také na model RNR (Risk-Need-Responsivity), jak a kdy se používá a jak ho všeobecně charakterizovat. Dále se budu zabývat pastorační péčí ve věznicích, která je úzce propojena daným tématem. Druhá část mé bakalářské práce je na úrovni praktické. V této části se zabývám pomocí anonymních dotazníků zjistit různé pohledy na účel výkonu trestu odnětí svobody. Dovolila jsem si anonymně oslovit respondenty, kteří jsou s danou problematikou úzce propojeni, jedná se o respondenty z oblasti soudnictví, advokacie, z řad policistů ČR, vězeňské služby a v neposlední řadě probační a mediační služby.

2. Definice trestu

Pojem trestu můžeme definovat jako právní následek trestného činu a uvalení omezení, újmy, ztráty svobody, které vymáhá oprávněná osoba dodržováním mravních, společenských a právních pravidel. Na účel trestu můžeme nahlížet z pohledu práva, ale také z pohledu filozofického, sociologického a v posledních letech z pohledu politického a ekonomického. Ekonomické a politické rozhodnutí a jejich účel trestu je patrný z novely trestního zákoníku z č. 390/2012⁴.

Trest jako obecný pojem znamená určitou sankci, potrestání za konkrétní jednání, má jak právní, tak i mimoprávní povahu. Mimoprávní povahou se myslí, jak sankce morální, tak také etické, např. odsouzení jednání veřejností. O právním trestném činu rozhoduje jedině soud, který ukládá výši trestu a taktéž rozhoduje o vině za trestné činy, tak jak ukládá v čl. 90 Ústavy ČR a čl. 40 odst. 1 Listiny základních práv a svobod⁵.

Při zkoumání trestného činu v duchu zásady *nullum crimen, nulla poena sine lege*⁶ (princip – nelze někoho za něco trestat, pokud daný skutek není zakázán zákonem), se nachází uplatnění i výsledek zabývání se osoby pachatele, jako jsou psychické a sociální rysy pachatele, hledání a zkoumání příčin kriminálního chování pachatele, souvislosti trestu apod. Trest je tedy prostředkem v rukou státu k ochraně společnosti před trestnými činy. Jeho nejcharakterističtější a nezbytným znakem je, že se jím působí určité osobě určitá újma – citelný zásah do občanských práv a svobod⁷.

Trestem se tak vyjadřuje odsouzení trestného činu a jeho pachatele. Soudy v trestném řízení ukládají na pachatele určitou ujmu, a jejím prostřednictvím vyžadují splnění trestu a trestního zákona⁸.

---

⁴ VICHEREK, JUDr. Roman., *Účel trestu.*, 22.3.2013 (online), Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ucel-trestu>

⁵ Tamtéž

⁶ ÚSTAVNÍ SOUD - SENÁT., Sbírnka nálezů a usnesení Ústavního soudu., II. ÚS 361/96., Sb.n.u.US v čísle vydání (svazku) 7 ročník 1997 na straně 343. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/31742/1/>

⁷ Chmelík, J., Ivor, J., Porada, V. *Trestní právo hmotné.* Praha: Linde, 2007, s. 118.

⁸ VICHEREK, JUDr. Roman., *Účel trestu.*, 22.3.2013 (online), Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ucel-trestu>

Tudíž můžeme říct, že hlavním smyslem, účelem trestu, má být náprava, ochrana společnosti, odstrašení a v neposlední řadě obnovení narušeného řádu. Pokud jsme si definovali, co je trest, můžeme si položit otázku, jaký je jeho účel.

3. Účel trestání

3.1 Teorie účelu trestu

Jelikož jsme si v předchozí části mé bakalářské práce již představili pojem trest, můžeme si nyní dovolit položit otázku co je účel trestu.

Trest můžeme určit podle: závažnosti spáchaného činu, nebezpečnosti pachatele, výhledu na úspěšnost převýchovy pachatele, výše škody. Hlavním úkolem účelu trestání je tedy ochránit společnost před kriminalitou.

Účel trestu z historického hlediska dělíme na tresty a tím pádem se dělí i jejich účel: Teorie retributivní, teorie odstrašení, rehabilitační teorie, eliminační teorie, restituční teorie, smíšené teorie.

3.1.1 Retributivní (odplatná) teorie

Retribuce pochází z latinského slova *re- + tribuere*⁹, což znamená odplata. Jedná se o teorii absolutní, pachatel se trestá pro to, že bylo spácháno zlo. Jedná se o teorii historicky starší, a právě tato teorie (absolutní) je v dnešní době prezentována jako teorie retributivní. Mezi nejstarší zástupce této teorie patří například Aristoteles, Kant, Hegel či Akvinský¹⁰. Tato teorie čerpá z indeterminismu (filozofické učení, které uznává pouze absolutní náhodnost). Podle Aristotela výše trestu vyrovnává spáchané bezpráví, a tím pádem nastupuje spravedlnost. Spravedlnost a morální chování by však měly vycházet ze svobody¹¹. Například Hegel zastával názor, že pachatele znovu spojí, smíří se společností pouze spravedlivý trest¹².

Retributivní teorie vnímá trest jako přirozenou reakci společnosti na kriminální jednání pachatele. Daný uložený trest musí pro pachatele znamenat zásah do života, a to v takovém rozsahu, aby zrcadlil závažnost onoho spáchaného trestního činu¹³. Tudíž můžeme říct, že uložený trest je odrazem spáchaného trestního činu. V trestněprávní nauce se vychází z retributivní teorie *klasická škola*

---

⁹ VICHEREK, JUDr. Roman., *Účel trestu.*, 22.3.2013 (online)., Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ucel-trestu>

¹⁰ IUS WIKI., *Trestní právo.*, 19.11.2017., (online). Dostupné z: <http://www.ius-wiki.eu/media/trestni-pravo/trest.pdf>

¹¹ Lata, J. *Účel a smysl trestu.* Praha : LexisNexis, 2007, s. 53.

¹² Kuchta, J. Válková, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky.* Praha : C.H. Beck, 2005, s. 185.

¹³ Lata, J. *Účel a smysl trestu.* Praha : LexisNexis, 2007, s. 7.

trestního práva, která vychází ze dvou základních myšlenek. A to problematikou trestní legislativy, přiměřenosti trestu zločinů a v neposlední řadě také na vliv trestu a morálku pachatele¹⁴. Tato teorie staví na předpokladu, že spáchaný trestný čin je pevně spjat s trestem, jelikož pachatel vědomě a dobrovolně se rozhodl spáchat trestný čin a je si plně vědom, že za tento trestný čin může být potrestán. A právě toto vychází z filozofie indeterminismu, kterou jsem již zmiňovala.

Soudy neboli zákonodárci jsou povinni se řídit při posuzování závažnosti trestného jednání a při uplatnění retributivní teorie platnými mezinárodněprávními dokumenty (např. konvence o lidských právech, které pachatelům zajišťují spravedlivé posouzení jejich činů)¹⁵. Vzhledem k tomu je nutné se v praxi výhradně zabývat aplikačními otázkami typu – jak stanovit přiměřenou výši trestu, jak posoudit závažnost trestného jednání atd. Výše trestu je přiměřená k závažnosti a škodlivosti spáchaného trestného činu¹⁶. V posledních letech, vzhledem k nárůstu kriminality a recidivy stoupá nedůvěra společnosti v možnost nápravy pachatelů. Právě z tohoto důvodu lidé volají po tom, aby byl trest přiměřenou cestou za zločin.

3.1.2 Teorie odstrašení

Vymezení pojmu teorie odstrašení vyplývá z předpokladu, že trestání má preventivní význam. Předpokládá se, že každý člověk ví, co je dobré a co je zlé, a je si také vědom následků své trestné činnosti. Trest má odstrašit pachatele i potencionální pachatele od kriminálního chování, toto lze považovat za individuální prevenci a zároveň má také odradit ostatní osoby od páchaní trestného činu. Hovoříme o tzv. generální prevenci¹⁷.

Generální prevence se dělí na negativní a pozitivní. Negativní teorie generální prevence vychází z předpokladu, že hrozba trestu odradí pachatele od trestného činu. Pozitivní teorie generální prevence vychází z předpokladu, že trest,

---

¹⁴ Gřivna, T., Scheinost, M., Zoubková, a kol. I. Kriminologie 4.aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014., s. 175

¹⁵ Srov. Čl. 6 a 7 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (č. 209/1992 Sb.).

¹⁶ Gřivna, T., Scheinost, M., Zoubková, a kol. I. Kriminologie 4.aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014., s. 176

¹⁷ Gřivna, T., Scheinost, M., Zoubková, a kol. I. Kriminologie 4.aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 176

který proběhne po spáchání trestného činu přinese důvěru a fungování v právní systém.

Dále zde máme teorii individuální prevence, která je založena na tom, že uložením trestu pachateli dojde k nějaké újmě, která ho následně odradí od další trestné činnosti.

Máme také rehabilitační teorii a ta předpokládá, že kriminální činnost pachatele vyplývá z různých podmětů – rodina, výchova, psychické problémy, sociální situace, které ovlivňují jeho chování a vývoj jeho osobnosti.

Teorie rehabilitační chce dosáhnout o začlenění pachatele zpět do společnosti. Poslední je restituční teorie a ta má docílit nápravy škody a následků, které vznikly trestným činem.

V teorii odstrašení je nedílnou součástí trestu např. zabavení majetku, prospěchu, odebrání veškerých výhod, které pachatel získal z trestné činnosti. Ovšem vnímání trestu za vzniklé újmy je velice individuální¹⁸. Na každého pachatele stejný trest může působit rozdílně. Jeden ho vnímá jako bezvýznamný a od další trestné činnosti ho neodradí a pro druhého může být odstrašujícím faktorem¹⁹.

Zejména největší rozdíl vnímání trestu můžeme vidět u tzv. prvopachatele a recidivisty. Například odnětí svobody u prvopachatele může být tak silným motivem k tomu, aby se po odpykání trestu vyhnul další trestné činnosti. Za to u recidivisty to odnětí svobody návrat do známého prostředí, kde už je zvyklý, kde už pobýval, kde už ví, co a jak. Jelikož už byl trestaný. Proto vnímání výše trestu je individuální a vede k otázce, jak účinně trestat recidivisty.

V současné době se objevují myšlenky, úvahy ohledně exemplárního trestu. Jednalo by se zejména o zvláště nebezpečné recidivisty, kde by soud mohl rozhodnout o výjimečně přísném potrestání pachatele²⁰. Ovšem se také najdou tzv. kritici, kteří tento návrh sabotují, a to zejména z důvodu přiměřenosti

---

¹⁸ Kuchta, J. Válková, H. a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. Praha : C.H. Beck, 2005, s. 190.

¹⁹ Gřivna, T., Scheinost, M., Zoubková, a kol. I. Kriminologie 4.aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 177

²⁰ Lata, J. Účel a smysl trestu. Praha : LexisNexis, 2007, s. 26

exemplárních trestů, zda by byly spravedlivé, zda by měly pozitivní efekt a zda by vůbec měly nějakou účinnost. Protože spáchání trestného činu může mít řadu rozhodujících faktorů jako je etický, psychologický a sociální jev²¹. Je právě velice těžké dopad těchto jevů na spáchání trestných činů odhadnout.

Závěrem můžeme říct, že teorie odstrašení má být poučením, ať již pro toho, kdo trestný čin spáchal, tak i pro toho, kdo by jej chtěl spáchat. Pozor, zločin se nevyplácí.

3.1.3 Rehabilitační (nápravná) teorie

Jedná se o trestní řízení a výkon trestu, který vede k nápravě odsouzeného. Do kategorie odsouzeného pachatele zde spadají osoby, které potřebují odbornou péči, a ta má potlačit, utlumit, nejlépe zcela odstranit podmínky trestného chování, které danou osobu vedli ke spáchání trestného činu²². Hlavním faktorem je etiologie kriminálního činu daného jedince. Tento jedinec trestný čin páchá z důvodu působení různých vlivů, mezi které patří např. výchova rodina, sociální situace, zabezpečení, v neposlední řadě psychologické dispozice. Trestný čin pachatel nekoná svobodně, ale je ovlivněn těmito faktory. Právě z tohoto důvodu již v minulosti byla vybudována i zrekonstruována řada věznic, a vzniklo spousta převýchovných programů – např. pro drogově závislé, protialkoholní léčebny, pro pachatele s psychickými problémy.

Právě na tato zařízení jsou kladené vyšší nároky na proškolení odborného personálu, je kladen důraz na spolupráci s řadou odborníků jako jsou psychologové, sociální pracovníci a další odborní experti.

Vzhledem k individuálnímu posouzení pachatele a k okolnostem, které ho vedli k spáchání trestného činu má soud možnost udělit pachateli ten nejvýhodnější trest anebo i jiné alternativní tresty, jako jsou jiné opatření, upuštění od potrestání, alternativní tresty apod. Můžeme říct, že k této teorii vzniká probační služba a postpenitenciární činnost (odborná pomoc k začlenění se do společnosti

---

²¹ Gřivna, T., Scheinost, M., Zoubková, a kol. I. Kriminologie 4.aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 177

²² Kuchta, J. Válková, H. a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. Praha : C.H. Beck, 2005, s. 190.

navracejícím se osobám po výkonu trestu odnětí svobody sociálním pracovníkem nebo kurátorem²³).

3.1.4 Eliminační (vylučovací) teorie

S eliminační neboli vylučovací teorií se setkáváme již v historii, kde pachatele ze společnosti vyloučili v podobě vyhnanství či vyhoštění. Např. V pravěku, jedince vyloučili ze společenství za porušení daných pravidel, vzhledem k tvrdým životním podmínkám v dané době, to pro daného jedince znamenalo trest smrti, sám nepřežil. Ve Starověku vyhoštění bylo citlivější, znamenalo odchod ze země – jedinec dokázal sám přežít²⁴. Vyhnanství může znamenat také pobývání na určitém místě, např. v Rusku je takovým místem Sibiř. Toto vyhnanství je něco jako vězení – nikde nic není. Ale pozor, vyhnanství můžeme vnímat jako výkon trestu, jedná se o odnětí svobody a práv mimo úrodnou zemi.

V současné době teorii eliminační chápeme jako dočasné odloučení od společnosti, např. vězení. Vylučovací teorie má dva podstatné faktory. Chránit společnost před pachatelem a pachateli způsobit citelnou újmu, která má vést k jeho nápravě²⁵. Máme zde stupňování přístupu trestání – tzv. sociální exkomunikace, jedná se o vyloučení ze společnosti²⁶. Je morálním, společenským odpouzením, např. u obětí znásilnění vinou bulvární medializace se v kůži odsouzeného ocitá i poškozená osoba, "je zahrnuta do kouta" a sama cítí provinění jako daný trestný čin spáchala ona sama.

U eliminační teorie je možností také trest na neurčitou dobu tzv. na neurčito. Jedná se o tresty, u kterých není stanovena délka trestu soudem, ale o ukončení rozhoduje specializované (lékařské, vězeňské atd.) komise, které zkoumají nápravu odsouzeného, úspěch jeho léčby a v neposlední řadě jeho nebezpečnost pro společnost. Ale i tato teorie má svá pravidla – řídí se platným zákonem a trestnými sazbami.

---

²³ Mezník, J., Kalvodová, V., Kuchta, J. Základy penologie, Brno : Masarykova univerzita, 1995, s. 7.

²⁴ Gřivna, T., Scheinost, M., Zoubková, a kol. I. Kriminologie 4.aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 178

²⁵ Kuchta, J. Válková, H. a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. Praha : C.H. Beck, 2005, s. 192.

²⁶ Gřivna, T., Scheinost, M., Zoubková, a kol. I. Kriminologie 4.aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 179

Nejúčinnějším postupem pro ochranu společnosti před nebezpečnými pachateli je odnětí svobody. Pachatele svůj trest "odpykávají" ve věznicích, kde jsou pod stálým dozorem. Ovšem po vypršení trestu se pachatel opět ocitá ve společnosti, která si s jeho přítomností musí nějak poradit. Otázkou ovšem zůstává, zda se dotyčný pachatel ze svých trestných činů poučil, došlo u něj k nápravě anebo i nadále bude pro společnost zůstat nebezpečným a bude páchat trestnou činnost dál²⁷.

3.1.5. Restituční (kompenzační) teorie

Jak již samotné slovo v názvu – kompenzační, nám napovídá, že se jedná o nápravu škod, či odstranění následku trestného jednání a odškodnění poškozených. Trest má směřovat především k obnovení rovnováhy v sociálních vztazích, která byla porušena trestným činem, a uspokojení nároků poškozených osob.²⁸ Tudíž hlavním cílem, účelem trestu má být odčinění újmy, škody vzniklé trestným činem k poškozenému²⁹. Ovšem zájmy poškozeného nejsou dle právních norem dostatečně specifikovány a kolikrát dochází k nedostatečnému zohlednění. V mnoha případech tradiční řešení zločinu u soudu vyvrcholí jen upřímnou lítostí a odpuštěním.

Součástí restituční teorie jsou alternativní tresty³⁰ – navazují na viktimologické preventivní programy. Jedná se obvykle o zprostředkování mediátorem (např. právník, soud) – ten zprostředkovává jednání mezi pachatelem a poškozeným a rozhoduje o způsobu nápravy či odškodnění³¹.

V restituční teorii se také nachází rehabilitační a další funkce trestu. Nadále nám významně podporuje postavení poškozeného v trestním řízení, ovlivňuje trestní politiku a zavedené postupy soudců.

---

²⁷ Lata, J. Účel a smysl trestu. Praha : LexisNexis, 2007, s. 31.

²⁸ Kuchta, J. Válková, H. a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. Praha : C.H. Beck, 2005, s. 192.

²⁹ Gřivna, T., Scheinost, M., Zoubková, a kol. I. Kriminologie 4.aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 179

³⁰ Lata, J. Účel a smysl trestu. Praha : LexisNexis, 2007, s. 32.

³¹ Gřivna, T., Scheinost, M., Zoubková, a kol. I. Kriminologie 4.aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 179

Přímou podobu s restituční teorií má tzv. restorativní justice – z anglického *restone*, což znamená obnovení, vrácení do původního stavu. Tato teorie – restorativní justice – vychází z předpokladu, že³²:

a) pachatel způsobil oběti především újmu, škodu, a pachatel trestného činu je společenskou hrozbou, nejedná se pouze o překročení morálních a právních pravidel a zavedeného společenského pořádku,

b) pachatel způsobil oběti trestného činu nejen újmu fyzickou a materiální, ale také psychickou, narušil osobní a rodinný život, ztrátu společenského postavení či škody způsobené medializací trestného činu (věci) – je nutno posuzovat komplexně,

c) na spáchaný zločin nahlíží společnost, tak že přispěje pouze k odstranění vzniklé škody, nikoliv však k převýchově, odstrašení či potrestání pachatele,

d) pachateli zůstávají stejná práva jako ostatním občanům, pachatel pouze aktivně přispěje k náhradě způsobené škody,

e) spolupráce oběti k vyjednání o nápravu způsobené škody mezi obětí a pachatelem je dobrovolná (nelze nutit),

f) pokud se pachatel odmítá dobrovolně podílet na odstranění následků svého činu či náhradě škody – donutí ho soud,

g) dalším způsobem řešení je vyjednání mezi pachatelem a obětí (může být i zprostředkované) pokud ovšem nelze dojít ke společnému cíli anebo jedná-li se o závažnější trestný čin, přichází na řadu orgány činné v trestním řízení,

h) zejména u mladistvých pachatelů stále přísnější trestání = kontraproduktivní. Tudíž můžeme říct, že restorativní justice se zabývá v trestném činu konfliktem mezi vícero jedinci a následně jej aktivně řeší zapojením všech stran. Díky tomu může výsledek takovéto interakce vnímat poškozený uspokojivěji než výsledek běžného trestního jednání. Vedle materiálního odškodnění je totiž nutné odčinit

---

³² Gřivna, T., Scheinost, M., Zoubková, a kol. I. Kriminologie 4.aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 179

rovněž psychické následky trestného činu a poskytnout poškozenému pocit morálního zadostiučinění, což je často přehlíženo.³³

Restituční funkce trestu má své uplatnění individuálního přístupu k pachateli a ovlivňuje účinnost trestního postihu. Nedílnou součástí je zvýšená pozornost k mladým pachatelům, kde vede k odčinění následku trestné činnosti místo uložení odplatných trestů. Typickým trestněprávním institutem v restorativní justici je mediace a aplikace tzv. alternativní trestů.³⁴

Restorativní přístup neznamena odbourání klasického trestního přístupu, ale jeho doplnění. Jelikož jeho účel je zaměřen se spíše na škodu, než na pachatele, a tudíž nemusí přispívat ke zvýšení ochrany společnosti. Otázkou zůstává, zda projevení pachateli lítosti je upřímné anebo zda není jen vykonstruované (pro vyhnutí trestu).

3.1.6 Smíšená teorie

Teorie smíšená usiluje o spojení trestu jako odplaty a účelových trestů ve prospěch ochrany společnosti. Je také nazývána "Vereinigungs theorie"³⁵ (vychází z ní např. západoněmecký trestný zákon z roku 1958). U smíšené teorie jde o snahu sjednotit spravedlivý trest s obecně nebo speciálně preventivním účinkem, tak jak to požadují teorie relativní.³⁶ Ke smíšené teorii se také přiklání Novotný a Číče, kteří prezentují, že "trest je sice určitá odplata, ale odplata není jeho hlavním cílem, protože cíl je pojem orientovaný do budoucna a odplata je vykonávána za trestný čin spáchaný v minulosti."³⁷

Základní zásady trestání a ukládání ochranných opatření³⁸:

a) *zásada zákonnosti* – trest se ukládá pouze na základě zákona (§ 37 odst. 1 tr. Zákoníku), uplatňuje se *zásada nulla poena sine lege* (žádný trest bez zákona),

---

³³ Lata, J. Účel a smysl trestu. Praha : LexisNexis, 2007, s. 32.

³⁴ Lata, J. Účel a smysl trestu. Praha : LexisNexis, 2007, s. 32.

³⁵ Schroeder, F.-Ch: Strafgesetzbuch mit Einbringungsgesetz und anderen Neengesetzen, Munchen, W. GoldmanVerlag 1980, str. 13

³⁶ Solnář, V.: Tresty a ochranná opatření, Praha, Academica 1979, str. 16

³⁷ Číč, M. – Novotný, O.: Teoretické otázky československého socialistického práva, Veda, Bratislava 1982, str. 128

³⁸ Gřivna, T., Scheinost, M., Zoubková, a kol. I. Kriminologie 4.aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 180, 181

- b) *zásada přiměřenosti* – trest musí být adekvátní ke spáchanému trestnému činu, kritériem je spáchaný trestný čin,
- c) *zásada individualizace použitých sankcí* – sankce musí být soudem ukládány s ohledem k okolnostem k závažnosti trestného činu včetně přitěžujících a polehčujících okolností,
- d) *zásada personality sankce* – trest i ochranné opatření by měla postihovat jen pachatele trestného činu (vliv na jeho okolí, zejména rodinné zázemí, by měl být minimalizován – nezasahuje do života jeho rodiny),
- e) *zásada neslučitelnosti určitých druhů sankcí u téhož pachatele* – pachateli se neukládá stejný trest při spáchání stejného trestného činu,
- f) *zásada humanity sankcí* – ukládání přiměřené sankce, tak aby výše sankce neovlivnila okolí pachatele (rodina, přátelé).

U smíšené teorie se předpokládají dva parametry – nelze uložit nezasloužený trest a není povinnost trest uložit (a to tehdy pokud není pro společnost přínosem). Dle závažnosti zločinu je vždy určena horní hranice trestu, ale spodní hranice chybí, v určitých případech lze od potrestání upustit.

Ze smíšené teorie nám vyplývá, že trest má být prostředkem prevence, která má působit na konkrétního pachatele trestného činu, ale zároveň má sloužit jako prevence zaměřená na další potencionální pachatele.³⁹ Jedná se o ochranu společnosti před pachateli trestných činů, ale neměl by být cestou k řešení jiných společenských problémů.

3.2 Shrnutí účelů trestu

Základním úkolem trestu je ochrana společnosti před pachateli v páčání trestné činnosti, k jeho nápravě, k začlenění do společnosti, do života⁴⁰. Má zabránit pachateli v páčání trestné činnosti buď fyzickým znemožněním určitého jednání

---

³⁹ Kuchta, J. Válková, H. a kol. Základy kriminologie a trestní politiky. Praha : C.H. Beck, 2005, s. 187.

⁴⁰ Gřivna, T., Scheinost, M., Zoubková, a kol. I. Kriminologie 4.aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 181

anebo způsobením zábran, které jeho určité jednání ztěžují (např. odnětí svobody – pachatel je izolován od společnosti, zákazem činnosti).

Převýchova pachatele k řádnému životu je důležitou součástí trestu, ovšem je ale velmi náročná a problematická. K převýchově se používají různé prostředky, jako jsou – podmíněné odsouzení, upuštění od potrestání, podmíněné zastavení trestného stíhání a v neposlední řadě odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody⁴¹.

Pokud se uloží spravedlivý trest, zabrání se tím páchání další trestné činnosti. Tato skutečnost ovlivní ostatní společnost tím, že nerozhodné a labilní občany upozorní na nebezpečnost páchání trestných činů a na řádné potrestání⁴². A ostatním členům společnosti ukáže, že postižené chování je nežádoucí a varuje před pácháním trestných činů, umocňuje pocit právní jistoty a autoritě právních norem. Zveřejňování a medializace informací o trestných procesech je vhodným prostředkem k dosažení těchto cílů.

Samozřejmě je potřeba si uvědomit, že je velká škála intervencí, které používáme. Avšak ne všechny intervence přispívají ke snížení recidivy. Mezi nejúčinnější formy intervence patří zejména interpersonální trénink (interpersonal skills training), strukturované poradenství (structured counselling) a také behaviorální strukturované poradenství. Další účinné intervence jsou například terapeutické programy, nestrukturované poradenství, rodinná intervence či boot camps. Naopak intervence, které mají neutrální vliv (nesnižují, ani nezvyšují recidivu) jsou především střední tresty či odstrašování. Intervence jako trestání, uvěznění, zastrasování, finanční sankce, či veřejně prospěšné práce recidivu spíše zvyšují, než by ji snižovali⁴³.

---

⁴¹ Gřivna, T., Scheinost, M., Zoubková, a kol. I. Kriminologie 4.aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 181

⁴² Tamtéž

⁴³ DUGGAN, Conor. Why are programmes for offenders with personality disorder not informed by the relevant scientific findings?. *Review. Evidence for intervening in those with ASPD*. Phil. Trans. R. Soc. B (2008) 363, 2599–2612. s. 2607

4. Risk-Need-Responsivity Model

4.1 Obecná charakteristika

Na počátku 90. let minulého století byl poprvé představen model RNR (z původního Risk-Need-Responsivity). Autorem tohoto modelu jsou Kanadané Andrewsem, Bontou a Hodgem a dodnes zůstává jediným ověřeným dokumentem pro práci s pachateli trestných činů. Cílem tohoto modelu je nabídnout vzor pro efektivní uplatnění trestní justice v oblasti psychologického posuzování odsouzených (offender assesment), tak také v jejich nápravě (offender treatment).

Autoři nám představují pohled na kriminální jednání. Vzniká tzv. *psychologie kriminálního jednání (psychology of criminal conduct, PCC)*, poukazuje na vznik kriminálního jednání, princip psychologického posuzování odsouzených, efektivních intervencí. Model RNR je esenciální součástí PCC. Tento RNR model představuje resocializační teorii, v níž se popisují hlavní příčiny kriminálního jednání, obecné body ke snížení recidivy odsouzených (Polaschek, 2012).

Tento model – RNR – se zakládá na tom, že typické metody trestní justice jako je např. odstrašení, restorativní přístup a mnoho dalších, nevedou k nápravě odsouzených, jelikož se nezakládají na důležitých rizikových vjemech a potřebách odsouzených. Právě naopak s pachateli trestných činů by se měli používat sociální a klinické přístupy, tak aby se zaměřily na příčiny trestné činnosti. Původní model RNR z roku 1990 obsahoval tři principy účinného zacházení s odsouzenými, jedná se o principy: *risk* (riziko), *need* (potřeba) a *responsivity* (odezva). Dodnes na těchto třech principech jsou stavěny základy celého RNR modelu.

4.2 Princip rizika

Risk principle neboli princip rizika je jedním z tří esenciálních principů. Vyjadřuje takový názor, že kriminální jednání je predikovatelné (plánovatelný, mající předpovídatelný průběh), a tak musí být uskutečněný tak, aby odpovídal předpovídajícímu riziku odsouzeného. To znamená, že rizikovější odsouzený musí mít větší intervence (zásah) než odsouzený s nižším rizikem recidivy⁴⁴. A právě v tomto

---

⁴⁴ VIGLIONE, Jill. How Do Probation Officers Implement the Principles of Effective Intervention?. Department of Criminal Justice, University of Central Florida. Criminal Justice and Behavior 2019, Vol. 46, No. 5, May 2019, 655–673. s. 656

případě dochází k prolínání dvou hlavních částí RNR, a to psychologické posouzení pachatele a jeho nápravu cestou účelné intervence. Hlavním kritériem pro správný intervenční program je vhodné posouzení recidivy konkrétního pachatele⁴⁵.

4.3 Princip potřeb

Need principle neboli princip potřeb pramení z toho, že každý odsouzený nakládá s určitým okruhem kriminogenních potřeb⁴⁶. Mezi *kriminogenní potřeby* se zahrnují dynamické rizikové faktory, které vzájemně souvisí s pravděpodobností recidivy odsouzeného. A právě z těchto důvodů pro odborný personál není jednoduché efektivně a terapeuticky působit na odsouzeného a účelově se zaměřit na jeho potřeby a intervenci.

Na recidivu mají vliv i *nekriminogenní potřeby*. Mezi nekriminogenní potřeby se řadí psychická porucha, psychický distres, nízká sebeúcta, špatné tělesné zdraví. Tyto nekriminogenní potřeby vykazují malé působení na recidivu, a právě z tohoto důvodu není nevyhnutelně naléhavé aspirovat o jejich změnu. Tyto potřeby není možno ovlivnit, nejdůležitějším je právě stimul odsouzeného jinými lidskými důvody. A toto není posláním nápravných opatření.

Dle Andrewse a Bonty je osm hlavních kriminogenních potřeb (*Central Eight*)⁴⁷. Mezi tyto faktory patří: a) historie kriminálního chování a různých antisociálních aktivit, b) antisociální styl osobnosti (impulzivní, dobrodružné, agresivní chování se slabou sebekontrolou), c) antisociální kognitivní faktory – postoje, hodnoty, představy, mající vliv na kriminální jednání, kriminální identitu a kognitivně emocionální stavy (hněv, vzor, nelibost), d) sociální vazby, které podporují kriminální jednání, e) problematické okolnosti v rodině, manželství, f) nespokojenost v práci, ve škole, g) málo volnočasových aktivit, které by nesouviseli s kriminálním jednáním, h) abúzus návykových látek.

---

⁴⁵ VIGLIONE, Jill. How Do Probation Officers Implement the Principles of Effective Intervention?. Department of Criminal Justice, University of Central Florida. Criminal Justice and Behavior 2019, Vol. 46, No. 5, May 2019, 655–673. s. 656

⁴⁶ VIGLIONE, Jill. How Do Probation Officers Implement the Principles of Effective Intervention?. Department of Criminal Justice, University of Central Florida. Criminal Justice and Behavior 2019, Vol. 46, No. 5, May 2019, 655–673. s. 656

⁴⁷ VIGLIONE, Jill. How Do Probation Officers Implement the Principles of Effective Intervention?. Department of Criminal Justice, University of Central Florida. Criminal Justice and Behavior 2019, Vol. 46, No. 5, May 2019, 655–673. s. 656

Pouze kriminální historie je faktorem statickým, zbývajících sedm faktorů je považováno za faktory dynamické⁴⁸. To znamená, že mohou podléhat změně.

4.4 Princip responsivity

Princip odezvy autoři rozlišují na *obecnou* a *specifickou* odezvu⁴⁹. Princip obecně staví na neefektivnějším způsobu k nápravě pachatelů trestné činnosti. Hlavním cílem je vývoj myšlení a prožívání. Má zamířit na kriminogenní procesy, mít vliv na efekt antisociálního chování. Jedná se o nácvik nových vzorců chování, hraní rolí, trénink dovedností, změna myšlení a modelování. Výhradně aplikace, které pramení na odstrašení se pokládají za kontraproduktivní, např. programy *Scared straight*⁵⁰, jedná se o programy založené na představě, že mladiství delikventi mohou být od dalšího kriminálního jednání odstrašeni, budou-li přímo konfrontováni s vězeňským prostředím a zkušenostmi vězňů. Tyto programy byly uplatňovány od 70. let 20. století zejména v USA, později však bylo prokázáno, že jejich vlivem dochází k navýšení recidivy mladistvých⁵¹.

Specifickou odezvu charakterizujeme jako vnitřní proměnu dotčeného jedince. Každá intervence je zakládána na individualitě jedince, na jeho osobnosti, motivaci, věku, pohlaví, národnosti, stylu učení, kulturní specifice⁵². Resocializační programy mají za úkol odsouzené naučit novému chování a vytvořit pro ně nové kognitivní vzorce, při vyvážení těchto hodnot musí odborníci brát v potaz osobní, sociální a kognitivní faktory odsouzeného, na jejichž základě může odsouzený intervenci přijímat a zpracovávat.

---

⁴⁸ VIGLIONE, Jill. How Do Probation Officers Implement the Principles of Effective Intervention?. Department of Criminal Justice, University of Central Florida. Criminal Justice and Behavior 2019, Vol. 46, No. 5, May 2019, 655–673. s. 656

⁴⁹ VIGLIONE, Jill. How Do Probation Officers Implement the Principles of Effective Intervention?. Department of Criminal Justice, University of Central Florida. Criminal Justice and Behavior 2019, Vol. 46, No. 5, May 2019, 655–673. s. 657

⁵⁰ PETROSINO, Anthony, TURPIN-PETROSINO, Carolyn, HOLLIS-PEEL, Meghan, LAVENBERG, Julia., 'Scared Straight' and other juvenile awareness programs for preventing juvenile delinquency., 30 April 2013., Dostupné z: <https://www.cochranelibrary.com/cdsr/doi/10.1002/14651858.CD002796.pub2/full>

⁵¹ Tamtéž

⁵² VIGLIONE, Jill. How Do Probation Officers Implement the Principles of Effective Intervention?. Department of Criminal Justice, University of Central Florida. Criminal Justice and Behavior 2019, Vol. 46, No. 5, May 2019, 655–673. s. 657

Velice důležitá je motivace odsouzeného pro účast v těchto resocializačních programech. Právě vysoká motivace je velice důležitá při práci s odsouzenými s vysokým rizikem recidivy, u nichž hrozí předčasné ukončení programu.

4.5 Další principy modelu RNR

V modelu RNR máme i další řadu principů, které mají vytvořit účinnou intervenci v kontextu trestní justice. Nejdůležitější je podle nich *zachovat respekt k odsouzené osobě, dodržování etických a právních pravidel a zajištění humánního způsobu*. Toto vše je založeno na ověřené psychologické teorii kriminálního jednání.

Na úspěšnost programu realizovaných ve vězeňských či jiných nápravných zařízeních se nedílnou měrou podílí hlavně odborný a proškolený personál, který díky programu odborně zajišťuje vyšší účinnost programu. A právě z tohoto důvodu by vedení nepravých zařízeních mělo dbát na kvalitní výběr zaměstnanců – terapeuti, odborní pracovníci. Model kanadských autorů se stal předmětem celé řady výzkumů, zda jejich uvedené teoretické znalosti v jejich modelu mají úspěšnost.

4.6 Kritika modelu RNR

Model RNR byl podroben výrazné kritice a zejména autory konkurenční teorie “*Good Lives Model*” (GLM). V současné době, kdy převládá pesimistický názor, že nic nefunguje, je tomuto modelu vyčítáno, že není dostatečně zaměřen na motivaci odsouzených, posilování jejich silných stránek, či vytvoření bezpečného terapeutického vztahu – v praxi to znamená, že se dostatečně nevěnuje práci s nekriminogenními potřebami. A právě modelu RNR se vytýká, že se nezaměřuje na tento faktor, tak jako program konkurenční GLM.

Rozdíl mezi RNR a programem GLM spočívá v tom, že program RNR nadřazuje ochranu společnosti nad zájmy odsouzeného, dále podceňuje motivace odsouzeného k participaci v programu⁵³. Tento model RNR je také kritizován za podceňování důležitosti bezpečného terapeutického vztahu – nevykazuje dostatečnou snahu připravit odsouzeného na úspěšné fungování v jeho přirozeném prostředí.

---

⁵³ LOOMAN, Jan. ABRACEN, Jeffrey. The Risk Need Responsivity Model of Offender Rehabilitation: Is There Really a Need For a Paradigm Shift?. *INTERNATIONAL JOURNAL OF BEHAVIORAL CONSULTATION AND THERAPY* 2013, VOL. 8, NO. 3-4. 2013, ALL RIGHTS RESERVED ISSN: 1555-7855. s. 34

5. Pastorační péče ve věznicích

Pastorační péče ve věznicích poukazuje na jiný úhel pohledu na výkon trestu odnětí svobody, než bylo doposud v mé práci uvedeno. Pastorační péče je nedílnou součástí výkonu trestu odnětí svobody a její působení spočívá v pomoci, řešení nejrůznějších životních situací a individuální podpoře a duchovního rozvoje odsouzených.

Duchovní služby jsou poskytovány ve věznicích a také ve vazebních věznicích. Tyto služby zajišťují profesionální duchovní tzv. vězeňští kaplani, ale také dobrovolní duchovní. Na duchovní službě se v českých věznicích mohou podílet všechny církve. Kaplani jsou zaměstnanci Vězeňské služby a jsou organizačně odpovědní řediteli své věznice, ve které působí. Podílí se jak na organizování a realizaci duchovní služby ve věznicích, tak rovněž na vytváření a na aplikování výchovných programů.

5.1 Duchovní služby v českých zemích od roku 1989

V roce 1989 došlo ke změně politických poměrů, díky kterým se mohla opět poskytovat duchovní služba ve věznicích. Po jednání duchovních se zástupci ministerstva vnitra v roce 1990, mohli jednotliví duchovní bez jakékoliv průpravy přecházet do vězeňského prostředí a poskytovat duchovenskou službu. Mgr. Bohdan Pivoňka byl jedním z prvních koordinátorů dobrovolných duchovních, také se v roce 1993 stal koordinátorem duchovní služby na generálním ředitelství Vězeňské služby ČR.

Duchovenská péče je poskytována sdružením Vězeňské duchovenské péče, tedy sdružení dobrovolníků, mezi nimiž jsou také profesionální vězeňští kaplani, anebo je poskytována Vězeňskou duchovní službou, která spadá pod generální ředitelství Vězeňské služby ČR, a tuto službu vykonává 36 vězeňských kaplanů.

Předsedkyní Vězeňské duchovenské péče je Renata Balcarová, a to již od roku 1999. Dle jejího názoru je prosazování mediace přímo ve výkonu trestu odnětí svobody jednou z nejdůležitějších aktivit Vězeňské duchovenské péče⁵⁴. Hlavním cílem je poskytování duchovenské péče odsouzeným a také vazebně stíhaným osobám, a to pomocí pastorační a charitativní činnosti. Vězeňská pastorační péče své služby

---

⁵⁴ MITÁŠ, V., Sborník materiálu určených členům občanského sdružení Vězeňská duchovenská péče k základnímu seznámení s prostředím věznic a vazebních věznic, Občanské sdružení Vězeňská duchovenská péče a Institut vzdělávání Vězeňské služby ČR, Praha 2007

neposkytuje pouze odsouzeným, ale také propuštěným osobám, či vězeňskému personálu.

5.2 František Josef Řezáč

František Josef Řezáč se narodil v roce 1819, vystudoval gymnázium, na které navázal studium filozofie⁵⁵. V roce 1843 byl vysvěcen na kněze, dokončil studium teologické fakulty a poté působil jako kaplan na farách. Stal se kooperátorem na faře svatého Václava na Zderaze při pražské trestnici (bylo zde okolo 1500 vězňů, kteří se dopustili nejzávažnějších trestných činů. Mezi jeho povinnosti patřilo přijímání vězňů, jejich výuka, hodnocení jejich chování.

Velkým Řezáčovým zájmem byla vychovatelská a sociologická záležitost. Získané znalosti a vědomosti z této problematiky uplatňoval při své práci. Díky humanistickému přístupu, kterého byl stoupencem, kladl značný význam na prvotrestané jedince. Nejdůležitější, dle názoru Řezáče, je přístup a práce s vězněm, již od samého začátku a následně i během pobytu ve věznici, tak aby nedocházelo k mravnímu úpadku. Podle Řezáčova názoru jsou rodinné poměry, náboženství, vzdělání eminentní činitelé, které mají nemalý vliv na vývoj člověka a mohou vyvolat až jeho kriminální jednání. „Proto kde věznice nevedou „k opravdovosti, k pracovitosti, k poslušnosti, k probuzení citu mravního a k povznesení mysli zbožné, opět a opět kárance své přijímati musí.“⁵⁶ Zastával také názor, že zaměřením se na výchovu mládeže a vzděláváním dospělých se vyhneme nárůstu počtu delikventů, kteří se poté dostávají do věznic. Tento způsob je podle něj snazší než převýchova vězňů, kteří už mají svoje patologické jednání zažité⁵⁷. Je tedy podstatné a důležité komplexně a soustavně působit na odsouzeného, a to za použití individuálních výchovných způsobů

Dle Řezáčova mínění by duchovní poskytující duchovní služby ve věznicích měli být všeobecně vzdělaní, a to zejména být orientovaní na filozofii a pedagogiku. Podstatně se nejenom znát s teorií, ale v první řadě své znalosti přenést do praxe. Nedílnou součástí duchovní služby vězeňského kaplana je znalost trestního řízení,

---

⁵⁵ POLÁK, Ing. Milan., František Josef Řezáč., 25.9.2019., (online). Dostupné z:

<https://encyklopedie.praha2.cz/osobnost/1252-frantisek-josef-rezac>

⁵⁶ UHLÍK, J., F. J. Řezáč – reformátor vězeňství a školství 19. století, příloha časopisu České vězeňství č. 2/1997, Praha, VSČR, str. 29

⁵⁷ UHLÍK, J., F. J. Řezáč – reformátor vězeňství a školství 19. století, příloha časopisu České vězeňství č. 2/1997, Praha, VSČR

forenzní psychologie a také znalosti ze sféry vězeňství a s ním spojenou legislativou. Dále také přikládá nemalý důraz na obezřetnost, která má před nedůvěrou a lehkověrností ochraňovat vězeňského kaplana. Náboženské cvičení, zpěv, modlitby, kázání a v neposlední řadě především skupinové aktivity mají na vězně bezprostřední vliv. „Za povahové vlastnosti nutné pro práci mezi vězni staví sice příznivost, sdílnost a útrpnost, ovšem ruku v ruce s přísností a pevností, bez převahy jedné nebo druhé strany. Nezbytné jsou pevné mravní a náboženské zásady, ale i důvěra v Prozřetelnost a lidstvo samo.“⁵⁸

5.3 Činnost kaplana

Obecná definice kaplana je taková, že se jedná o duchovního, který je pověřen církví k pastorační péči o konkrétní skupinu lidí. S příchodem vězeňských kaplanů, také přichází křesťanská zvěst o spáse a milosti a ochotě Boží odpustit hříšníkovi. Také odsouzené motivují k náhradě spáchané škody a k životu křesťanskému.

Kaplan, který duchovní činnost vykonává ve vazební věznici musí na obviněnou osobu nahlížet jako na nevinnou, do doby než soud rozhodne o vině a stanoví trest. Hlavním úkolem duchovního je péče o psychické zdraví stíhané osoby, jde o morální podporu, jelikož vazba na jedince přináší řadu psychických zátěží – změna prostředí, ztráta soukromí, neinformovanost. Duchovní ve vazební věznici nese velkou odpovědnost, je důležité stanovit si základní pravidla pro poskytovanou pomoc, aby se nenarušil průběh trestného řízení. Pastorační činnost duchovních ve vazebních věznicích je náročná a vyžaduje moudrost a životní zkušenosti⁵⁹.

Při nástupu do výkonu trestu odnětí svobody často odsouzení ztrácejí sebevědomí, hodnotu i smysl života. Důležitá je pro tedy psychologická pomoc, kterou může nabídnout také vězeňský kaplan, který dává odsouzeným naději k lepšímu životu a ukazuje jim správnou cestu, kterou by měli následovat.

Do pracovní náplně kaplanů spadá provádění individuálních rozhovorů s obviněným, odsouzeným, slouží bohoslužby, organizují jak skupinové, tak také

---

⁵⁸ MITÁŠ, V., Sborník materiálu určených členům občanského sdružení Vězeňská duchovenská péče k základnímu seznámení s prostředím věznic a vazebních věznic, Občanské sdružení Vězeňská duchovenská péče a Institut vzdělávání Vězeňské služby ČR, Praha 2007, str. 18

⁵⁹ MITÁŠ, V., Sborník materiálu určených členům občanského sdružení Vězeňská duchovenská péče k základnímu seznámení s prostředím věznic a vazebních věznic, Občanské sdružení Vězeňská duchovenská péče a Institut vzdělávání Vězeňské služby ČR, Praha 2007, str. 32

individuální čtení z Bible, organizují kulturní akce s duchovní tematikou. Zejména se vězeňští kaplani snaží pomoci vězňům pochopit, co udělali špatně, a nabádají je ke zlepšení svého chování, aby se po propuštění z věznice mohli vrátit k normálnímu životu. V případě doživotního trestu jsou vězeňští kaplani psychickou podporou, pomáhají pachateli se se svým činem a jeho následky vyrovnat.

Mezi hlavní činnosti patří tedy zejména vedení bohoslužeb, rozhovory s odsouzenými i obviněnými a také vykládání náboženské nauky.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6. Vlastní výzkum

Praktická část bakalářské práce s názvem „Různé pohledy na účel výkonu trestu odnětí svobody“ je zaměřena na rozdílné pohledy určitých daných skupin na účel výkonu trestu odnětí svobody. Výzkumné šetření bylo provedeno anonymně mezi zásadními subjekty, které jsou či mohou být v kontaktu s pachateli trestné činnosti – soudnictví, příslušníci Policie České republiky, Vězeňská služba a probační pracovníci, kteří nezávisle na sobě vyplnili dotazník mé praktické části bakalářské práce. Pro dosažení dostatečného množství podkladů a potřebných informací pro stanovení výzkumných závěrů a pro zodpovězení hlavní výzkumné otázky: **Jaký je názor na účel výkonu trestu odnětí svobody dle jednotlivých kategorií respondentů**, jsem jako nejvýhodnější způsob k mé bakalářské práci zvolila metodu kvalitativního výzkumu, a to za použití formy dotazníkového šetření.

Cílem praktické části mé bakalářské práce je **zjistit a zanalyzovat k jaké teorii se přiklání určité skupiny mnou oslovených respondentů**. Výsledky výzkumného šetření mají zodpovědět hlavní výzkumnou otázkou: **Jaký je názor na účel výkonu trestu odnětí svobody dle jednotlivých kategorií respondentů**.

6.1 Kvalitativní výzkum jeho popis a zásady

Kvalitativní výzkum je metoda, která je využívána v oborech jako jsou např. psychologie, sociologie, kriminologie, kulturologie, zdravotnictví, ošetřovatelství či pedagogické vědy. Od začátku své existence má řadu příznivců, a dle jejich mínění tento výzkum dosahuje dobrých výsledků v průběhu zkoumání. Na kvalitativní výzkum bylo zpočátku pohlíženo jako na dodatek užívaných kvantitativních výzkumů. Na úroveň rovnocenné metody dospěl až po nějakém období. V roce 1998 byla v Creswellově díle uvedena definice kvalitativního výzkumu - „Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz,

analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.“⁶⁰

Můžeme říct, že za kvalitativní výzkum je považován takový výzkum, jehož výsledky nejsou dosaženy pomocí statistických metod ani jiných způsobů kvantifikace. Výzkumník, který výzkum provádí, vybírá ze začátku téma a určuje si základní otázky, a poté analyzuje získané informace a provádí závěry z daných informací. Celá práce probíhá v terénu, sběr dat a jejich analýza probíhají současně, v determinujícím časovém období. Záměrem je opatřit si popis specifičnosti, kauz, podporovat rozvoj o fenoménech světa a vytvářet hypotézy. Plán studie je flexibilní povahy. To znamená, že plán výzkumu se z daného základu, rozvíjí, proměňuje a přizpůsobuje podle okolností a získaných výsledků⁶¹.

Testování hypotéz není jeho prvenstvím, ale prioritou je úsilí najít motiv, či důvod jednotlivce, který způsobuje inkriminované konání. Klíčovým pro kvalitativní výzkum je znázornění, vysvětlení počínání jednotlivce, lidí a skupin. Jedná se o snahu podrobného, intenzivního a všestranného popisu daného případu či události. Tento výzkum se opírá o záměrný výběr zkoumaného objektu, právě proto je výzkumník obvykle v delším a zejména intenzivnějším kontaktu s každodenní situací zkoumaného jedince či skupiny. Jeho výsledkem je tedy získaný podrobný popis zkoumajícího jedince, skupiny, události či fenoménu v jeho přirozeném prostředí⁶².

Kvalitativní výzkum se mi jeví jako nejvhodnější metoda k získání potřebných dat a informací k vytvoření a realizaci mých výzkumných závěrů k mé bakalářské práci. Výhodou mnou zvoleného kvalitativního výzkumu je v první řadě jeho flexibilita, která se zaměřuje na konkrétní společnost, její reakce a názory na danou problematiku. Je však důležité si uvědomit, že tyto získané informace od dané skupiny respondentů nelze brát jako všeobecný názor všech jedinců v daných subjektech, které jsou v mé bakalářské práci zastoupeny. Jedná se o kvalitativní výzkum daného výzkumníka (má osoba) s respondentem (daný subjekt) formou zadaného anonymního dotazníku, který se uskutečňuje v přirozeném prostředí respondenta a jedná se o jeho vlastní zkušenost, názor a úhel pohledu na danou problematiku.

---

⁶⁰ HENDL, J., Kvalitativní výzkum, Portál Praha 2008, ISBN 978-80-262-0219-6, str. 48

⁶¹ HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum. Praha: Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-7367-040-2., s.63

⁶² HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum. Praha: Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-7367-040-2., s.52

6.2 Použité metody

6.2.1 Dotazníkové šetření

K získání potřebných informací a k dosažení cíle výzkumného šetření jsem zvolila formu anonymního dotazníkového šetření. Vzhledem k náročnosti a charakteristice daného tématu a k zainteresovanosti osob a jejich úzkému propojení s daným tématem a možností zneužití jejich osobního názoru na danou problematiku jsem přistoupila k anonymnímu dotazníkovému šetření.

Pro získání daných informací k mé bakalářské práci jsem se rozhodla oslovit čtyři subjekty, které jsou úzce spjati s daným tématem. Jedná se o subjekty, které v blízkém kontaktu s pachateli trestné činnosti. Vypracovaný dotazník pro účel výzkumného šetření k danému tématu se skládá ze čtyř otevřených otázek týkající se daného tématu a tří základních otázek, které jsou zaměřeny na zjištění obecných informací ohledně dotázaných respondentů.

Dotazníkové otázky pro vybrané skupiny respondentů jsou totožné, nějak se neliší. Otázky jsou vytvořeny v přítomném čase, v dotazníku jsou obsaženy pouze otázky otevřené, ve kterých respondenti vyjadřují svůj úhel pohledu a názor na dané téma. V dotazníkovém šetření je uvedeno, že se jedná o anonymní dotazník, který bude využit pro zpracování bakalářské práce.

V dotazníku byly obsaženy čtyři hlavní otázky:

- 1) Pomáhá podle Vás výkon trestu odnětí svobody k nápravě odsouzených?
- 2) Přikláníte se spíše k trestu odnětí svobody či k alternativním trestům?
- 3) Jsou podle Vás vynaložené finanční prostředky na začlenění pachatelů trestné činnosti do společnosti adekvátně využity?
- 4) Jsou podle Vás dosavadní tresty odnětí svobody dostačující?

a tři obecné otázky na respondenta:

- 1) Jaké je Vše pohlaví?
- 2) Jaké je Vaše dosavadní vzdělání?
- 3) Do jaké profesní skupiny patříte?

6.2.2 Použitá teorie

Autory zakotvené teorie jsou Anselm Strauss a Barney Glaser, tuto metodu použili při výzkumu nevléčitelně nemocných, výsledky tohoto výzkumu publikovali roku 1965 v díle "Awareness of Dying".

V dotazníkovém šetření jsem se inspirovala právě touto teorií, zakotvenou teorií, která shromažďuje a porovnává metody a názory výzkumného problému pomocí výzkumných otázek. Tyto otázky jsou formulovány tak, aby ponechávaly dostatek prostoru k výzkumnému problému. Cílem výzkumu je zodpovězení metodologických otázek, jejich podrobné rozebrání a analyzování veškerých shromážděných dat.

6.3 Výběr dotazovaných respondentů

Výběr dotazovaných respondentů není náhodný, ale je přizpůsoben danému prostředí a okruhu subjektů, který je v kontaktu s pachatelem trestné činnosti. Avšak tento výzkum neumožňuje přímý kontakt a přímé pozorování těchto subjektů v rámci kontaktu s klientem, ale formou dotazníku, prostřednictvím kterého bylo možné nashromáždit potřebné a dostatečné množství podkladů pro zpracování mé bakalářské práce.

Mezi vybrané subjekty patří:

- Soudnictví
- Policie ČR
- Vězeňská služba
- Probační a mediační služba

a) Soudnictví

Jedná se o nezávislý subjekt, který není odpovědný ze své činnosti žádné jiné moci. Jeho nezávislost je určena ústavou, do činnosti soudců nikdo nemůže zasahovat a musí být nestranný. Soudní moc se uplatňuje k ochraně práva občanů. Soudcovo rozhodnutí je vázáno na zákon. O vině a o ukládání trestů pachatelům trestných činů mají pravomoc rozhodovat pouze soudy.

b) Policie ČR

Jedná se o ozbrojený bezpečnostní sbor s působností na území České republiky. Policisté jsou ve služebním poměru, který upravuje zákon č. 362/2003 Sb. Činnost policie řídí policejní prezidium.

c) Vězeňská služba

Jedná se o ozbrojený bezpečnostní sbor České republiky, zajišťuje výkon vazby a trestu odnětí svobody, ale také bezpečnost při výkonu soudnictví, správního úřadu. Příslušníci Vězeňské služby jsou ve služebním poměru, který upravuje zákon č. 362/2003 Sb. V čele Vězeňské služby České republiky stojí generální ředitel.

d) Probační a mediační služba

Jedná se o organizační složku ČR, která se zabývá úkony probace a mediace ve věcech projednávaných v trestním řízení. Svoji činnost zahájila v roce 2001 a usiluje o ochranu komunity a prevenci kriminality. Zajišťuje výkon alternativních trestů.

Praktická část mé bakalářské práce obsahuje čtyři otázky, na které z každého vybraného subjektu odpovědělo čtyři až pět respondentů. Vše probíhalo anonymní formou.

6.4 Průběh výzkumného šetření

Praktická část bakalářské práce byla realizována ve spolupráci se subjekty v soudnictví, policie České republiky, vězeňské služby a probačních pracovníků. Byla prováděna v podobě anonymních dotazníků, které byly odeslány jak v elektronické podobě, tak také osobně rozdány autorkou bakalářské práce. Po vyplnění byly dotazníky navraceny zpět autorce bakalářské práce.

Dotazníky byly respondenty vyplněny dle zadaných požadavků. Návratnost dotazníků se lišila s ohledem k dané tazané skupině. Vzhledem k pracovní vytíženosti vybraných subjektů byla celková návratnost dotazníků adekvátní. Spolupráce s danými subjekty byla vstřícná.

7. Analýza dat a popis souboru

Dotazníkové šetření bylo provedeno formou otevřených otázek, samozřejmě anonymně, právě proto, aby daný respondent mohl vyjádřit svůj osobní názor na danou problematiku. Respondenty jsem, jak už bylo zmíněno, rozdělila podle určitých skupin – soudnictví, vězeňská služba, policie ČR, probační a mediační služba, zajímalo mě, jak se liší jejich názory na trest odnětí svobody mezi danými skupinami, tak také mezi jednotlivci se stejnou specializací. Zda mají stejný, podobný či úplně odlišný úhel pohledu na danou problematiku.

Cílem mého výzkumu bylo tedy porovnat různé úhly pohledu na trest odnětí svobody u různých profesních skupin lidí, kteří s odsouzenými přicházejí do styku, a zjistit k jaké z daných teorií trestu se přiklánění a prosazují.

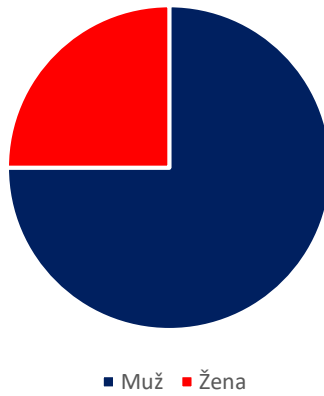
7.1 Soudnictví

V této skupině jsem si dovolila oslovit zástupci z řad soudců a z řad advokátů. Mezi oslovenými respondenty, jak můžeme následně vyčíst z grafů, byli ze $\frac{3}{4}$ muži a $\frac{1}{4}$ je reprezentovaná z řad žen. Jedná se o vysokoškolsky vzdělané respondenty. 50 % oslovených respondentů je z oblasti soudnictví (soudci) a zbylých 50 % oslovených respondentů je z řad advokátů.

Obě tyto skupiny oslovených respondentů jsou v úzkém kontaktu s pachateli trestné činnosti a jsou obeznámeni s danou problematikou trestných činů.

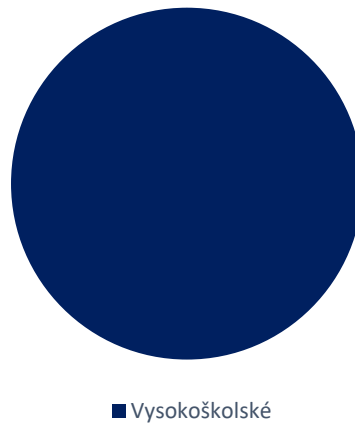
1) Pohlaví oslovených respondentů

Pohlaví respondentů

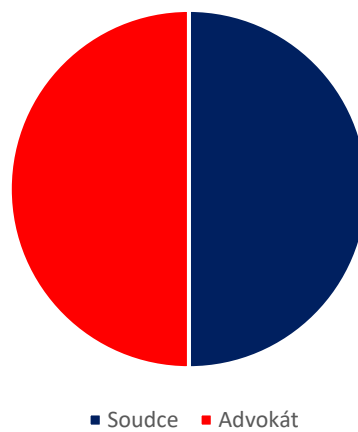
2) Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Vzdělání respondentů

3) Profesní začlenění respondentů

Profesní zařazení

7.1.1 Dotazování respondenti v oblasti soudnictví a advokacie

a) Respondent č.1

První dotazovaný respondent je muž s vysokoškolským vzděláním, jenž působí v oblasti soudnictví. Jeho osobní názor na výše uvedené otázky je následující:

Na první položenou otázku, dle jeho názoru, je výkon trestu odnětí svobody k nápravě odsouzených dostačující, jelikož naplňuje především funkci ochrany společnosti před pachateli trestných činů. Nezbytnou součástí nápravy pachatele trestné činnosti je dle jeho názoru zaměření na kvalitní výchovné programy a v neposlední řadě udržet rovnováhu mezi represivní a výchovnou funkcí trestu.

Na druhou položenou otázku dotazovaný respondent zastává názor, že v případě lehčí delikvence se spíše přiklání k alternativním trestům, naopak za těžší delikty považuje za důležité ochránit společnost před pachatelem trestné činnosti a přiklání se k nepodmíněnému trestu – odnětí svobody.

Na třetí otázku ohledně využití finančních prostředků na začlenění pachatelů trestné činnosti do společnosti odpovídá, tak, že nejsou, dle jeho názoru, dostatečně využity. Přiklání se k názoru, že by bylo vhodnější se zaměřit na práci s pachatelem již před propuštěním z výkonu trestu, a tudíž ho připravit předem na začlenění se do společnosti, a ne až v okamžiku opuštění z věznice.

Na poslední otázku má respondent názor, že dosavadní tresty odnětí svobody jsou dostačující, ale pokud nápravu u pachatele trestné činnosti nelze očekávat a je svým chováním a svými činy nebezpečný pro společnost, měl by mu být uložen trest absolutní.

a) Respondent č.2

Druhý dotazovaný respondent je muž s vysokoškolským vzděláním, jenž působí v oblasti soudnictví. Jeho osobní názor na výše uvedené otázky je následující:

Na první položenou otázku odpovídá, že většina pachatelů trestné činnosti se do pěti let po propuštění z výkonu trestu do věznice vrací. Dle jeho názoru výkon trestu odnětí svobody k nápravě odsouzených je účinný pouze v tom případě, když je odsouzený dostatečně motivovaný a chce úspěšně projít procesem nápravy.

Na druhou položenou otázku, dle názoru dotazovaného respondenta, je u prvopachatele vhodnější volit alternativní tresty, jelikož nedojde k přetržení sociálních vztahů a navázání škodlivých vztahů ve věznicích. Ale dle jeho názoru je velice důležité opatrně přistupovat k volbě alternativních trestů u osob s poruchami osobnosti. Tyto osoby mohou takovéto tresty brát jako vítězství nad systémem.

Jeho názor na třetí otázku je takový, že by se vynaložené finanční prostředky měly být využity na práci s dětmi propuštěnými z dětských domovů, jako investice do vzdělání a volného času dětí a mládeže z problematických rodin, kde je dle jeho názoru počátek kriminogenních faktorů.

Na čtvrtou otázku odpovídá, že v některých případech je uložení výše trestu zbytečně přísná. Dle jeho názoru by měla být diskreční pravomoc soudu větší.

b) Respondent č.3

Třetí dotazovaný respondent je muž s vysokoškolským vzděláním, jenž působí v oblasti advokacie. Jeho osobní názor na výše uvedené otázky je následující:

Na první dotazovanou otázku ohledně nápravy odsouzených odpověděl, že nelze „házet všechny do jednoho pytle“, záleží na individualitě jedince, jeho trestné činnosti, z jakého prostředí pochází, a jak na daného jedince zapůsobí pobyt ve věznicích.

Na otázku, zda se spíše přiklání k trestu odnětí svobody či k alternativním trestům odpověděl tak, že záleží, zda se jedná o přečiny či zločiny. Dle jeho názoru při méně závažných trestných činech (např. drobné krádeže, neplnění vyživovací povinnosti) jsou adekvátní alternativní tresty. Kdežto při závažných zločinech je nutné ukládat trest odnětí svobody.

Na třetí otázku respondent odpovídá, že záleží na konkrétní osobě pachatele, jsou jedinci, kteří si vezmou ponaučení a trestnou činnost již páchat nebudou. U těchto

jedinců je toho názoru, že jsou finanční prostředky plně využity. Nýbrž u patologický recidivistů finanční prostředky nelze považovat za adekvátně využitě, jelikož tyto osoby i nadále budou páchat trestní činnost.

Čtvrtou otázku zodpovídá tak, že tresty odnětí svobody by podle něj měly být upraveny, a to ve smyslu toho, že by měl odsouzený splácet svůj dluh vůči společnosti i aktivně, a to nucenou prací, a ne pouze tím, že je omezen na svobodě.

c) Respondent č.4

Čtvrtý dotazovaný respondent je žena s vysokoškolským vzděláním, jenž působí v oblasti advokacie a soudnictví. Jeho osobní názor na výše uvedené otázky je následující:

Na první otázku odpovídá, že u jedinců, co jsou ve výkonu trestu poprvé VTOS může pomoci k nápravě. Naopak u recidivistů nelze mluvit o nápravě, ti trestnou činnost opakují. U těchto jedinců VTOS se jedná spíše ochrannou funkci vůči společnosti.

Na druhou otázku respondent zastává názor, že alternativní tresty jsou vhodné a účinné zejména na u prvotrestanců, u recidivistů se mívá účinkem, nemá většinou smysl alternativní trest ukládat.

Na třetí otázku ohledně vynaložených finančních prostředků odpovídá tak, že jsou dle jejího názoru spíše adekvátně využity, u této otázky se respondent více nerozepsal.

Na poslední, čtvrtou otázku, respondent odpovídá, že jsou dosavadní tresty odnětí svobody, dle jejího názoru, dostačující, jelikož všechna rozmezí sazeb trestů odnětí svobody jsou stanoveny v trestním zákoníku pro jednotlivé trestné činy.

d) Shrnutí názorů respondentů v oblasti soudnictví a advokacie

V této skupině oslovených respondentů je 50 % soudců a 50 % advokátů, všichni respondenti mají vysokoškolské vzdělání. Byly zodpovězeny všechny čtyři

otázky velmi precizně, každý z oslovených respondentů vyjádřil svůj osobní názor na danou problematiku. Pokud si přečteme jejich odpovědi na zadané otázky, vidíme, že se v mnoha názorech setkávají, dokonce i shodují. Z daných odpovědí vyplývá, že dané problematice rozumí a velmi dobře se orientují v trestním zákoníku, a že jsou s pachateli trestné činnosti v každodenním kontaktu.

Shrnutím obdržených odpovědí respondentů z dotazníku, získáme stejné či velmi podobné názory na dané otázky:

Na otázku – Pomáhá podle Vás výkon trestu odnětí svobody k nápravě odsouzených? – se respondenti shodují ve názoru, že především záleží na motivaci a jaké si vezme pachatel ponaučení z výkonu trestu odnětí svobody. Avšak výkon trestu odnětí svobody pomáhá k nápravě především u prvotrestanců, naopak u recidivistů se nic nemění, jelikož trestnou činnost páchají znovu. Odnětí svobody u recidivistů slouží, dle názoru respondentů, jakožto obrana společnosti.

Na druhou otázku – Přikláníte se spíše k trestu odnětí svobody či k alternativním trestům? – je u respondentů jednoznačná odpověď, a to, že u lehkých trestných činů (např. drobné krádeže apod.) a zejména pokud jsou spáchány prvotrestanci se přiklání k alternativním trestům. Naopak u závažných trestných činů a zejména u recidivistů jsou pro odnětí svobody, jelikož alternativní tresty nejsou v tomto případě dostačující.

Na třetí otázku – Jsou podle Vás vynaložené finanční prostředky na začlenění pachatelů trestné činnosti do společnosti adekvátně využity? – dotazovaní respondenti zastávají názor, že by se vynaložené finanční prostředky měly využívat dříve než po propuštění odsouzeného z věznice. Spíše by se měly brát v potaz kriminologické faktory, a právě tyto finanční prostředky by se měly využívat již od raného věku, a to zejména u jedinců, na které tyto faktory působí (např. práce s dětmi propuštěnými z dětských domovů, investice do vzdělání a volného času dětí a mládeže z problematických rodin). Dle názoru respondentů jsou vynaložené finanční prostředky adekvátně využity u prvotrestanců, kteří jsou dostatečně motivováni a ponaučení ze svých trestných činů, naopak u patologických recidivistů finanční prostředky nelze považovat za adekvátně využity.

Na poslední otázku – Jsou podle Vás dosavadní tresty odnětí svobody dostačující? – tři respondenti na tuto otázku odpověděli kladně, dle jejich názoru jsou dosavadní tresty odnětí svobody adekvátní, dostačující, v některých případech až zbytečně vysoký. Pouze jeden dotazovaný respondent, z řad advokátů, zmínil, že by pachatel trestné činnosti by se měl i aktivně podílet na splácení dluhy vůči společnosti. Tudíž by neměl být omezen pouze na svobodě, ale měl by i aktivně pracovat.

Ze nashromážděných dat v oblasti soudnictví a advokacie můžeme říct, že se tito respondenti přiklánějí k *retributivní teorii*. Jejich názory se setkávají s touto teorií zejména ve vnímání trestu odnětí svobody, jelikož je vnímán jako přirozená reakce společnosti na kriminální jednání pachatele. Trest, jež je uložen musí pro pachatele znamenat zásah do života, a to v takovém rozsahu, aby zrcadlil závažnost onoho spáchaného trestního činu. Tudíž uložený trest má být odrazem spáchaného trestního činu. Právě v tomto bodě se daní respondenti shodují v názoru, že dosavadní tresty odnětí svobody jsou dostačující a za spáchaný trestný čin je adekvátně potrestán odpovídajícím trestem. Výše trestu je přiměřená k závažnosti a škodlivosti spáchaného trestného činu.

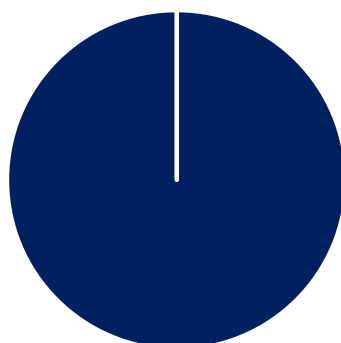
7.2 Policie ČR

V této skupině jsem si dovolila oslovit zástupce z řad policie České republiky. Mezi oslovenými respondenty, jak můžeme následně vyčíst z grafů, byli pouze muži. $\frac{2}{3}$ oslovených respondentů mají středoškolské vzdělání a $\frac{1}{3}$ respondentů má vysokoškolské vzdělání. Jedná se o 100 % oslovených respondentů, kteří jsou z oblasti policie.

Tato skupina oslovených respondentů je v úzkém kontaktu s pachateli trestné činnosti a jsou obeznámeni s danou problematikou trestných činů.

1) Pohlaví oslovených respondentů

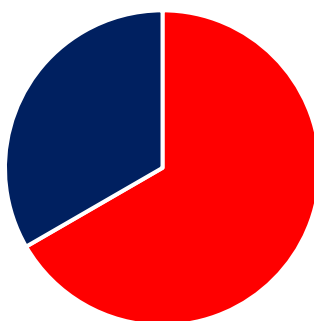
Pohlaví respondentů

■ Muži

2) Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

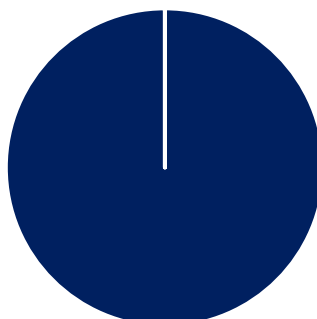
Vzdělání respondentů

■ Středoškolské ■ Vysokoškolské

3) Profesní začlenění respondentů

Profesní řazení

■ Policie ČR

7.2.1 Dotazování respondenti v oblasti Policie ČR

a) Respondent č.1

První dotazovaný respondent je muž s vysokoškolským vzděláním, jenž působí jako policista ČR. Jeho osobní názor na výše uvedené otázky je následující:

Na první otázku, zda výkon trestu odnětí svobody pomáhá k nápravě odsouzených, odpověděl, že ano, pouze ale u prvotrestanců, dle jeho názoru u recidivistů VTOS nepomáhá.

Na druhou otázku odpovídá, že se přiklání k alternativním trestům, ale to pouze za předpokladu, že jsou důsledně vymáhány.

Na třetí otázku, zda finanční prostředky jsou adekvátně využity odpovídá, že si není zcela jist, dle jeho názoru spíše ne. Avšak více svůj názor nesdílí.

Na poslední, čtvrtou otázku má oslovený respondent názor takový, že dosavadní tresty odnětí svobody nejsou dostačující, a to zejména u nejtěžších zločinů.

b) Respondent č.2

Druhý dotazovaný respondent je muž s vysokoškolským vzděláním, jenž působí jako policista ČR. Jeho osobní názor na výše uvedené otázky je následující:

Na první otázku má názor takový, že VTOS na nápravě odsouzených pomáhá pouze v některých případech, záleží na individualitě pachatele, avšak konstatuje, že VTOS zejména nepomáhá u recidivistů.

U druhé otázky se přiklání k alternativním trestům. Je podle něj, ale důležité, aby při použití alternativních trestů byly sníženy náklady státu.

Na třetí otázku oslovený korespondent pouze odpověděl, že nemůže posoudit.

Na poslední otázku ohledně trestů odnětí svobody odpovídá, že v určitých případech, např. u násilných činů, by mělo dojít k jejich zvýšení.

c) Respondent č.3

Třetí dotazovaný respondent je muž se středoškolským vzděláním, jenž působí jako policista ČR. Jeho osobní názor na výše uvedené otázky je následující:

Na první dotazovanou otázku respondent odpovídá, že když pachatel spáchá trestný čin a je ve výkonu odnětí trestu svobody, ví, že udělal něco špatně. U některých pachatelů dojde k nápravě a trest pomůže, uvědomí si, že udělal chybu. Ale bohužel u většiny pachatelů trest odnětí svobody nepomůže a trestný čin páchá dále.

Na druhou otázku je jeho názor, že u prvopachatele je pro alternativní trest, pokud je trestná činnost opakovaná přiklání se k odnětí svobody. V neposledním řadě upozorňuje i na míru zavinění.

Na třetí otázku odpovídá stručně a není si vědom, že nějaké finanční prostředky jsou.

Na čtvrtou otázku má názor, že nejsou tresty odnětí svobody nejsou dostatečné, např. u vražd. Nadruhou stranu se domnívá, že u některých případů jsou tresty dostačující. Bohužel respondent zde neuvádí příklad činu.

d) Respondent č.4

Čtvrtým dotazovaným respondent je muž se středoškolským vzděláním, jenž působí jako policista ČR. Jeho osobní názor na výše uvedené otázky je následující:

Na první otázku odpovídá stručně, a to, že náprava odsouzených je velmi individuální.

U druhé otázky se respondent přiklání k trestu odnětí svobody, dle jeho názoru alternativní tresty k nápravě nevedou.

U třetí otázky oslovený respondent odpovídá, že nedokáže adekvátně posoudit.

U poslední otázky se přiklání ke zpřísnění trestů odnětí svobody.

e) Respondent č.5

Dalším dotazovaným respondentem je muž se středoškolským vzděláním, jenž působí jako policista ČR. Jeho osobní názor na výše uvedené otázky je následující:

Na první otázku odpovídá, že záleží na individualitě pachatele, domnívá se, že u většiny dochází k nápravě. Avšak u skupiny recidivistů ne.

Na druhou otázku má názor takový, že u drobných trestných činů se přiklání k alternativním trestům.

U třetí otázky nedokáže bohužel posoudit.

Na poslední otázku odpovídá, že TOS jsou dostačující, chybu spíše vidí v tom, že soudci neukládají tresty odnětí svobody v horní hranici.

f) Respondent č.6

Posledním dotazovaným respondentem je muž se středoškolským vzděláním, jenž působí jako policista ČR. Jeho osobní názor na výše uvedené otázky je následující:

U první otázky se jeho názor shoduje s ostatními respondenty, a to, že VTOS u prvotrestaných funguje, v případě recidivistů ne.

U druhé otázky se k alternativním trestům přiklání pouze v případě nedbalostních skutků, u závažných trestných činů je pro trest odnětí svobody.

Třetí otázku respondent opět nedokáže zodpovědět.

Na čtvrtou otázku má respondent názor takový, že tresty odnětí svobody jsou dostačující, problém vidí ve využívání zkrácení trestu.

g) Shrnutí názorů respondentů v oblasti policie ČR

V této skupině oslovených respondentů je 100 % mužů na pozici policisty. $\frac{2}{3}$ oslovených respondentů mají středoškolské vzdělání a $\frac{1}{3}$ respondentů má vysokoškolské vzdělání. Všechny čtyři otázky zodpověděli, každý z oslovených respondentů vyjádřil svůj osobní názor na danou problematiku. Pokud si přečteme jejich odpovědi na zadané otázky, zjistíme, že názory respondentů se převážně shodují.

Shrnutím obdržených odpovědí respondentů z dotazníku, získáme podobné až stejné názory.

Na otázku – Pomáhá podle Vás výkon trestu odnětí svobody k nápravě odsouzených? – se zde odpovědi oslovených respondentů shodují, a to, že VTOS je k nápravě odsouzených individuální. Náprava odsouzených funguje u prvotrestaných, zatímco u recidivistů nikoli. Nápravný systém selhává.

Na druhou otázku – Přikláníte se spíše k trestu odnětí svobody či k alternativním trestům? – se jejich názor se opět shoduje. Alternativní tresty by volili u prvotrestaných, u recidivistů by naopak volili trest odnětí svobody. Pouze jeden respondent se přiklání k názoru, že alternativní tresty nejsou řešení.

Na třetí otázku – Jsou podle Vás vynaložené finanční prostředky na začlenění pachatelů trestné činnosti do společnosti adekvátně využity? – bohužel odpověď oslovených respondentů je: „Nemohu posoudit.“

Na poslední otázku – Jsou podle Vás dosavadní tresty odnětí svobody dostačující? – se oslovení respondenti přiklání k přísnějším trestům odnětí svobody, dosavadní tresty nejsou dostačující.

Ze nashromážděných dat v oblasti Policie ČR můžeme konstatovat, že názory oslovených policistů se shodují. Tuto skupinu oslovených respondentů, policistů, můžeme podle získaných dat z dotazníku přiřadit k *teorii odstrašení*. U této teorie má trest odradit pachatele i potencionální pachatele od kriminálního chování, toto lze považovat za individuální prevenci a zároveň má odradit ostatní osoby od páčání trestného činu. Rozdíl vnímání trestu v této teorii můžeme vidět u tzv. prvopachatele a recidivisty. Vnímání výše trestu je velmi individuální a vede k otázce, jak účinně trestat recidivisty.

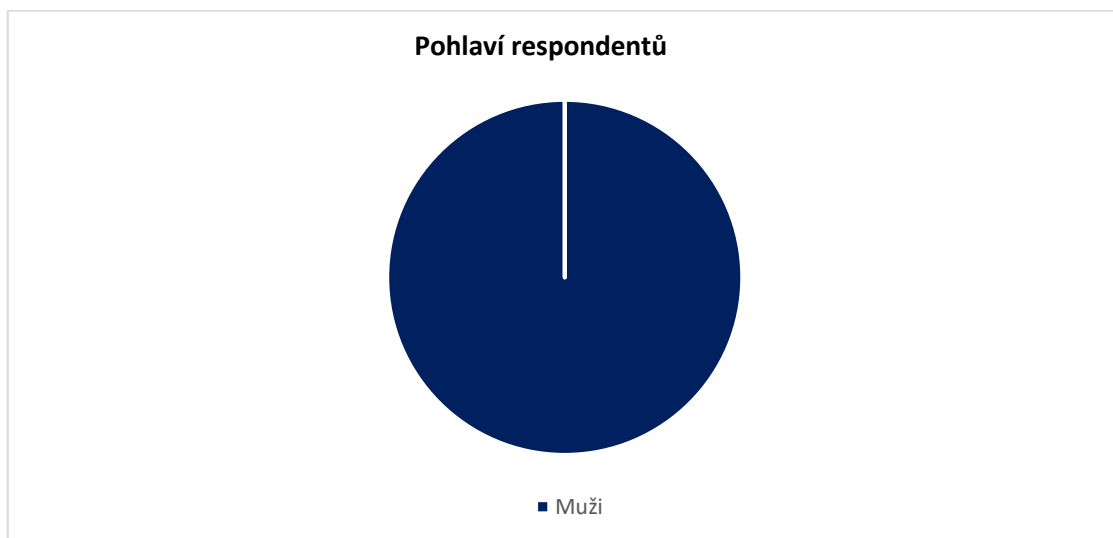
7.3 Vězeňská služba

V této skupině jsem si dovolila oslovit zástupce z vězeňské služby – dozorce, speciální pedagogy, vězeňské kaplany. Mezi oslovenými respondenty, jak můžeme následně vyčíst z grafů, byli pouze muži. Mezi oslovenými jsou jak středoškolsky vzdělaní, tak také vysokoškolsky vzdělaní respondenti. 100 % oslovených respondentů je z oblasti vězeňské služby, většina s mnoholetou praxí.

Tato skupina oslovených respondentů je v každodenním úzkém kontaktu s pachateli trestné činnosti a jsou obeznámeni s danou problematikou trestných činů.

1) Pohlaví oslovených respondentů

2) Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

3) Profesní začlenění respondentů

7.3.1 Dotazování respondenti v oblasti vězeňské služby

a) Respondent č.1

První dotazovaný respondent je muž s vysokoškolským vzděláním, jenž působí v oblasti vězeňské služby, přesněji na pozici dozorce. Jeho osobní názor na výše uvedené otázky je následující:

Na první dotazovanou otázku má respondent názor takový, že VTOS k nápravě odsouzených ve formě, jaká je v současné době aplikovaná nepomáhá. Dle jeho názoru jsou v současnosti nápravné programy disfunkční.

K druhé otázce se respondent vyjadřuje tak, že se přiklání k funkčním trestům. Trest by měl působit výchovně, dané potrestání by mělo delikventa usvědčit v tom, aby trestnou činnost již nepáchal, měl by se z trestu odnětí svobody ponaučit, ale také by absolvováním trestu měl vynahradit veškeré náklady spojené s jeho trestním řízením, trestem a újmou způsobenou poškozeným. Tudíž měl by si všechny náklady spojené s jeho trestnou činností odpracovat.

Na třetí otázku oslovený respondent odpovídá, že vynaložené finanční prostředky na začlenění pachatelů trestné činnosti do společnosti, nejsou v drtivé většině adekvátně využity. Dle jeho názoru se jedná spíše o mrhání vynaloženými prostředky.

Na čtvrtou otázku má respondent názor takový, že dosavadní tresty odnětí svobody jsou dostačující, avšak jsou neefektivně využity. Dle jeho názoru jediný efektivně využitý trest je trest smrti, on sám je pro jeho obnovení.

b) Respondent č.2

Druhým dotazovaným respondentem je muž s vysokoškolským vzděláním, jenž působí v oblasti vězeňské služby, přesněji na pozici vězeňského kaplana. Jeho osobní názor na výše uvedené otázky je následující:

Na první otázku položenou otázkou respondent zastává názor takový, že co se týká nápravy odsouzených za pomoci VTOS, záleží především na individualitě pachatelů trestné činnosti, závažnosti spáchaného trestného činu ale také na délce trestu.

Na druhou otázku, ohledně toho, zda se přiklání k trestu odnětí svobody či k alternativním trestům, odpovídá, že velice záleží na spáchaném trestním činu, stavěl by se k tomu tedy individuálně. Při závažnějších trestních činech, jako jsou činy proti zdraví, životu, tedy násilné trestní činy, by se přikláněl k trestu odnětí svobody. Naopak alternativní tresty by volil při méně závažných trestních činech jako je např. maření.

U třetí otázky se daný respondent velmi nerozepsal, pouze stručně sdělil svůj názor, že vynaložené finanční prostředky jsou adekvátně využity pouze v určitých případech.

Na poslední čtvrtou otázku respondent odpověděl, že dle jeho názoru jsou dosavadní tresty odnětí svobody dostačující.

c) Respondent č.3

Třetí dotazovaný respondent je muž s vysokoškolským vzděláním, jenž působí v oblasti vězeňské služby, přesněji na pozici speciálního pedagoga neboli pracovníka odborného zacházení ve věznicích. Jeho osobní názor na výše uvedené otázky je následující:

Na první tázanou otázku respondent odpovídá tak, že v současné době věznice usilují o nápravu odsouzených, tím, že se zaměřují na snižování rizik jedince. Míra úspěšnosti tohoto procesu je individuální, avšak z celkového hlediska je míra úspěšnosti nedostatečná.

Na druhou otázku má respondent názor takový, že každý způsob potrestání má svůj význam. Záleží tedy na individuálním uvážení tretů a přístupů k pachatelům trestných činů.

Na třetí otázku, ohledně vynaložených finančních prostředků má názor takový, že jsou adekvátně využity, ale zůstává otázka začlenění pachatele trestné činnosti nazpět do společnosti, jelikož právě v ní nemá tu stejnou podporu.

Na poslední otázku daný respondent odpovídá jednoznačně, a to tak, že dosavadní tresty odnětí svobody jsou dostačující.

d) Respondent č.4

Čtvrtý dotazovaný respondent je muž se středoškolským vzděláním, v oblasti vězeňské služby pracuje na pozici dozorce. Jeho osobní názor na výše uvedené otázky je následující:

Na první položenou otázku odpovídá, že dle jeho názoru výkon trestu odnětí svobody k nápravě odsouzených nepomáhá. A to z důvodu nedostatku příslušníků, přetížení systému a nepružného fungování sektoru, který je přetížen byrokracií. Odsouzené osoby nemají zájem začlenit do přípravy na život po opuštění VTOS.

Na druhou otázku má názor takový, že alternativní tresty nemají v ČR význam, a to z důvodu, že danému pachateli nepřináší ponaučení. Přiklání se spíše k trestu odnětí svobody.

Na třetí otázku na vynaložené finanční prostředky na začlenění pachatelů trestné činnosti do společnosti nejsou adekvátně využity. A to zejména protože probační a mediační služba dle jeho názoru nefunguje z důvodu přetížení úředníků administrativou.

Na poslední otázku odpovídá tak, že dosavadní tresty odnětí svobody nejsou dostačující. Tresty jsou nízké, jinak řečeno tresty nejsou adekvátně stanoveny ke spáchanému trestnému činu. Uvádí i příklad, pachatel za znásilnění dostane 4 roky odnětí svobody, a to je málo, jelikož mnohdy pachatel způsobil psychickou i zdravotní újmu oběti.

e) Respondent č.5

Poslední, pátý dotazovaný respondent je muž se středoškolským vzděláním, v oblasti vězeňské služby pracuje na pozici dozorce. Jeho osobní názor na výše uvedené otázky je následující:

Na první otázku má takový názor, že výkon trestu odnětí svobody k nápravě odsouzených pomáhá v minimální míře. U prvotrestaných je VTOS dobrým nástrojem, avšak u recidivistů je úspěšnost nápravy minimální.

Na druhou položenou otázku odpovídá, že záleží na spáchaném trestném činu. U lehkých, prvních trestných činů preferuje alternativní tresty, naopak u těžkých či několikrát opakujících trestných činů se přiklání k TOS.

Na třetí otázku odpovídá, že finanční prostředky nejsou adekvátně využity, a to zejména kvůli byrokracii ve státní aparátě. Po dobu finanční podpory pachatel TČ nepáchá, finanční podpora skončí pachatel se opět vrací k TČ.

Na poslední otázku má názor takový, že dosavadní tresty odnětí svobody nejsou dostačující. Jeho pohled na věc je takový, že za vraždy, znásilnění či násilí na dětech atd. jsou udělovány menší tresty než např. u majetkových deliktů.

f) Shrnutí názorů respondentů v oblasti vězeňské služby

V této skupině oslovených respondentů je 100 % mužů, z toho 80 % je na pozici dozorce, 10 % na pozici vězeňského kaplana a zbývajících 10 % je zastoupeno speciálním pedagogem. Tři respondenti mají vysokoškolské vzdělání a zbývajících dva mají středoškolské vzdělání. Všechny čtyři otázky zodpověděli velmi precizně, každý z oslovených respondentů vyjádřil svůj osobní názor na danou problematiku. Pokud si

pročteme jejich odpovědi na zadané otázky, vidíme, že názor respondentů na první tři položené otázky je víceméně stejný, naopak u poslední otázky se jejich názor rozchází. Z daných odpovědí vyplývá, že s danou problematikou a s pachateli trestné činnosti jsou v každodenním kontaktu.

Shrnutím obdržených odpovědí respondentů z dotazníku, získáme podobné názory, zajímavostí v této respondenční skupině je úhel pohledu a jejich názor na poslední položenou otázku, tam se odpovědi rozcházejí.

Na otázku – Pomáhá podle Vás výkon trestu odnětí svobody k nápravě odsouzených? – se respondenti shodují v názoru, že až přes přílišnou byrokraci v daném sektoru jsou nápravní programy disfunkční, také záleží na dané individualitě pachatelů a jejich přístupu a v neposlední řadě poukazují na rozdíl prvotrestanců a recidivistů.

Na druhou otázku – Přikláníte se spíše k trestu odnětí svobody či k alternativním trestům? – dotazovaní respondenti mají stejný či velice podobný názor. A to ten, že k alternativním trestům se přiklání pouze u prvotrestanců, a to za předpokladu, že se jedná o lehký trestný čin. Při opakovaném páchání trestného činu se jednoznačně přiklání k odnětí svobody.

Na třetí otázku – Jsou podle Vás vynaložené finanční prostředky na začlenění pachatelů trestné činnosti do společnosti adekvátně využity? – většina dotazovaných respondentů zastává názor, že vynaložené finanční prostředky nejsou adekvátně využity. Dle jejich názoru vidí problém v probační a mediační službě, která je přespříliš zavalena byrokracií a následkem toho se nemůže dostatečně a plně věnovat zásadnímu problému – a to se účelově věnovat propuštěnému a docílit jeho začlenění do společnosti a dohlížet na něj. Pouze názor jednoho respondenta je kladný, a jeho mínění je, že finance jsou využity, ale poukazuje na to, že záleží na společnosti, jak a jestli vůbec daného pachatele přijme mezi sebe.

Na poslední otázku – Jsou podle Vás dosavadní tresty odnětí svobody dostačující? – odpovědi a názory respondentů jsou zajímavé a jako jediné v této skupině respondentů se rozcházejí. Zde můžeme vidět rozdíl v názoru mezi dozorci vězeňské služby a speciálními pracovníky ve vězeňské službě. Speciální pracovníci se přiklání k názoru, že výše trestů je dostačující. Tento názor sdílí i jeden z oslovených

dozorců, avšak s tím rozdílem, že jsou dané tresty neefektivně využity. Dokonce se přiklání i k trestu smrti, který považuje za nejefektivnější trest. Zde bych poukázala na rozdíl v odpovědi zbývajících dvou dozorců, kteří se jednoznačně shodují, že výše trestu je nedostačující, a že trest adekvátně neodpovídá spáchanému trestnému činu.

Ze nashromážděných dat v oblasti vězeňské služby můžeme konstatovat, že názory specializovaných pracovníků a dozorců vězeňské služby se rozcházejí. Specializovaní pracovníci se přiklánějí k *rehabilitační (nápravné) teorii*, kde je kladen důraz na spolupráci s řadou odborníků jako jsou psychologové, sociální pracovníci a další odborní experti. Zastávají názor, že u pachatelů pomocí odborné péče dojde k potlačení, utlumení, nejlépe zcela odstranění podmětů trestného chování, které danou osobu vedli ke spáchání trestného činu. Zatímco zbylí oslovení respondenti – dozorci se přiklánějí k *eliminační teorii*, která se přiklání k dočasnému odloučení od společnosti, např. vězení. Pilířem této teorie je chránit společnost před pachatelem a pachateli způsobit citelnou újmu, která má vést k jeho nápravě.

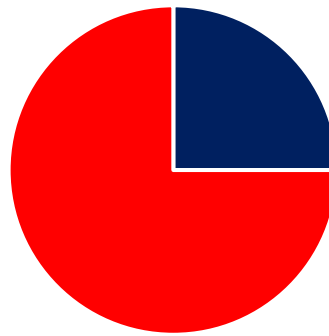
7.4 Probační a mediační služba

Poslední oslovenou skupinou jsou zástupci probační a mediační služby. Mezi oslovenými respondenty, jak můžeme následně vyčíst z grafů, byli ze $\frac{3}{4}$ ženy a $\frac{1}{4}$ je reprezentovaná z řad mužů. Jedná se o vysokoškolsky vzdělané respondenty. 100 % oslovených respondentů je z oblasti probační a mediační služby s několikaletou praxí.

Tato skupina oslovených respondentů je v úzkém kontaktu s pachatelem trestné činnosti, je obeznámena s danou problematikou trestných činů a její pracovní náplní je dohlížet na propuštěné pachatele trestné činnosti.

1) Pohlaví oslovených respondentů

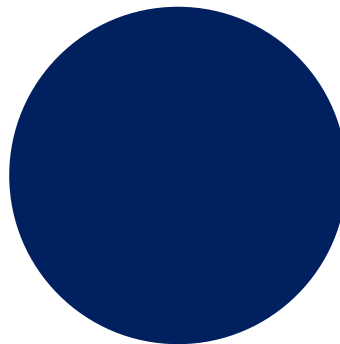
Pohlaví respondentů

■ Muž ■ Žena

2) Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

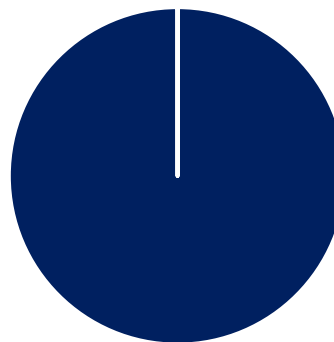
Vzdělání respondentů

■ Vysokoškolské

3) Profesní začlenění respondentů

Profesní zařazení

■ Probační a mediační služba

7.4.1 Dotazovaní respondenti v oblasti probační a mediační služby

a) Respondent č.1

První dotazovaný respondent je žena s vysokoškolským vzděláním, jenž působí v oblasti probační a mediační služby, jakožto probační úředník. Jeho osobní názor na výše uvedené otázky je následující:

Na první dotazovanou otázku oslovený respondent odpovídá, že nemalou měrou záleží na daném pachateli trestné činnosti a jeho motivace hraje klíčovou roli. Jsou tací jedinci, pro které je pobyt ve výkonu trestu odnětí svobody natolik negativní zkušenost, že už se zpět nikdy vrátit nechtějí. Nadruhou stranu jsou mezi pachateli trestné činnosti, zvláště recidivisté, kteří se do VTOS rádi vracejí a trestnou činnost páchají nadále.

Na druhou otázku, je názor daného respondenta jednoznačný, a to, že se spíše přiklání k alternativním trestům. Až za situace, kdy jsou alternativní tresty ukládány opakovaně a nevedou k nápravě pachatele, se přiklání k odnětí svobody.

Co se týká třetí otázky ohledně vyložení finančních prostředků, daný respondent odpovídá, že nedovede posoudit.

Na čtvrtou otázku má respondent názor takový, že dosavadní tresty odnětí svobody nejsou dostačující, a to zejména délkou trestu, především u násilných trestných činů.

b) Respondent č.2

Druhý dotazovaný respondent je žena s vysokoškolským vzděláním, jenž působí v oblasti probační a mediační služby, jakožto probační úředník. Jeho osobní názor na výše uvedené otázky je následující:

Na první otázku respondent odpovídá, že výkon trestu odnětí svobody k nápravě odsouzených převážně pomáhá.

Na druhou otázku, zda se přiklání spíše k alternativním trestům či k trestu odnětí svobody odpovídá daný respondent tak, že se přiklání k alternativním trestům,

až když tyto tresty nejsou dostačující, neplní svůj účel, je nutné přistoupit k trestu odnětí svobody.

Na třetí otázku ohledně vynaložených finančních prostředků respondent odpovídá tak, že nemůže objektivně posoudit.

Na čtvrtou otázku respondent odpovídá tak, že zastává názor, že dosavadní tresty odnětí svobody jsou dostačující.

c) Respondent č.3

Třetí dotazovaný respondent je muž s vysokoškolským vzděláním, jenž působí v oblasti probační a mediační služby, jakožto probační úředník. Jeho osobní názor na výše uvedené otázky je následující:

Na první otázku má názor, že výkon trestu odnětí svobody pomáhá pouze částečně k nápravě odsouzených, a to zejména u prvotrestanců, u typických recidivistů VTOS nepomáhá.

Na druhou položenou otázku respondent odpovídá, že se přiklání k alternativním trestům, avšak pokud je opakovaně páchaná trestná činnost, tudíž alternativní tresty nejsou dostatečné k nápravě pachatele trestní činnosti, tak se přiklání k trestu odnětí svobody.

Na třetí otázku i tento respondent nemá žádný bližší názor, neví jak a jakým způsobem je nakládáno s finančními prostředky.

Na čtvrtou otázku ohledně dosavadních trestů odnětí svobody je jeho názor takový, že velmi často je výše trestu ve velkém nepoměru ke spáchanému činu.

d) Respondent č.4

Čtvrtý dotazovaný respondent je žena s vysokoškolským vzděláním, jenž působí v oblasti probační a mediační služby, jakožto probační úředník. Jeho osobní názor na výše uvedené otázky je následující:

Na první položenou otázku daný respondent odpovídá tak, že nejdůležitější je motivace pachatele trestné činnosti k nápravě. Jsou tací jedinci, co byli ve výkonu trestu odnětí svobody jednou, a uvědomili si, že se vrátit do VTOS nechtějí. Jsou ale i tací, co trestnou činnost páchají opakovaně a k nápravě nedochází.

U druhé otázky se daný respondent opět přiklání k alternativním trestům, ale je podle něj důležité jednotlivé případy posuzovat a hodnotit objektivně.

Na třetí otázku, jako všichni předchozí respondenti, i tento odpovídá, že nemůže objektivně hodnotit, jelikož nemá o tomto odvětví přesné informace.

Na poslední čtvrtou otázku respondent vyjadřuje názor, že dosavadní tresty odnětí svobody nejsou dostačující. Blíže se respondent k této otázce nevyjádřil.

e) Shrnutí názorů respondentů v oblasti mediační a probační služby

Ve skupině oslovených respondentů je 100 % probačních úředníků, všichni respondenti mají vysokoškolské vzdělání. Byly zodpovězeny všechny čtyři otázky, každý z oslovených respondentů vyjádřil svůj osobní názor na danou problematiku. Pokud si přečteme jejich odpovědi na zadané otázky, vidíme, že se v mnoha názorech setkávají. Z daných odpovědí vyplývá, že se orientují ve svém oboru, ale u dalších odvětví nemají takový přehled.

Shrnutím obdržených odpovědí respondentů z dotazníku, získáme stejné či velmi podobné názory na dané otázky:

Na otázku – Pomáhá podle Vás výkon trestu odnětí svobody k nápravě odsouzených? – se respondenti shodují v názoru, že především záleží na motivaci pachatele trestní činnosti. Někteří pachatele poznají negativní dopad trestu odnětí svobody, a již se to VTOS vrátit nechtějí. Toto je případ zejména u prvopachatele, zatímco u recidivistů se jejich trestní činnost nemění a do VTOS se opakovaně vrací.

Na druhou otázku – Přikláníte se spíše k trestu odnětí svobody či k alternativním trestům? – v této skupině respondentů je jednoznačný názor, a to, že se přiklání k alternativním trestům. Pouze v případě, kdy alternativní tresty opakovaně nepřinášejí nápravu pachatele trestného činu, by volili trest odnětí svobody.

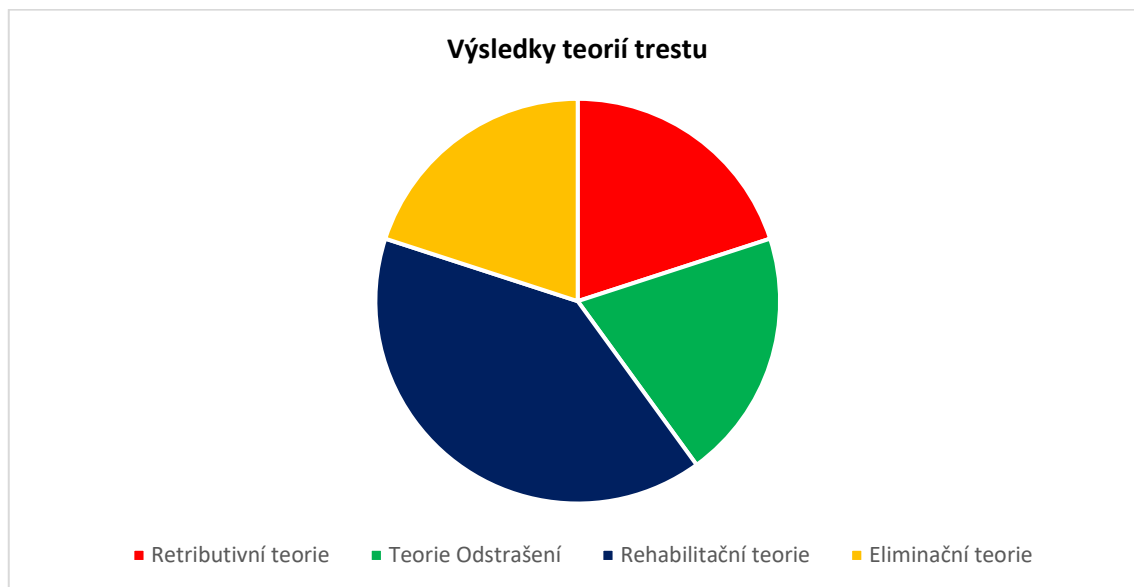
Na třetí otázku – Jsou podle Vás vynaložené finanční prostředky na začlenění pachatelů trestné činnosti do společnosti adekvátně využity? – dotazovaní respondenti bohužel nevyjadřují svůj názor s odůvodněním, že o dané tématice nemají bližší informace.

V poslední otázce – Jsou podle Vás dosavadní tresty odnětí svobody dostačující? – se respondenti shodují na tom, že dosavadní tresty odnětí svobody nejsou dostačující. A to zvláště u násilných činů, jelikož se velmi často objevuje nepoměr mezi uloženým trestem odnětí svobody a spáchaným činem.

Ze nashromážděných dat v oblasti probační a mediační služby můžeme říct, že se tyto respondenti přiklání k *rehabilitační teorii*. S touto teorií zastávají stejný názor, a to zejména v přesvědčení k individuálnímu posouzení pachatele a k okolnostem, které ho vedli k spáchání trestného činu. Soud má možnost udělit pachateli ten nejvýhodnější trest anebo i jiné alternativní tresty, k čemuž se právě probační úředníci přiklání.

8. Výsledky výzkumného šetření

1) Grafické zobrazení výsledků teorií

Podle zjištěných dat z dotazníkového šetření můžeme v grafu vidět, k jaké teorii se daný dotazovaný subjekt přiklání. Z grafu je viditelné, že každá dotazovaná skupina respondentů, která je v každodenním kontaktu s pachatelem trestné činnosti, na dané otázky nahlíží jiným úhlem pohledu. Z nasbíraných dat je patrné, k jaké teorii se dané profesní skupiny přiklánějí.

Respondenti v oblasti soudnictví inklinují k teorii retributivní. Je patrné, že asertivně nahlíží na svoji činnost, mají důvěru v trestní systém a aplikují právní normy nezávisle na státních orgánech a podle stanovených pravidel soudního, občanského a trestního řádu. Aplikují soudní moc a realizují právo na soudní ochranu.

Respondenti v oblasti Policie ČR, jakožto bezpečnostní složka státu, která udržuje pořádek a vnitřní bezpečnost státu a občanů, a jejím úkolem je stíhání pachatelů trestné činnosti a jejich dopadení se přiklánějí k teorii odstrašení. Je zde patrné, že tímto způsobem trestání chtějí odradit pachatele od páčání další trestné činnosti, a tudíž realizovat ochranu státu, občanů, společnosti.

Respondenti v oblasti Vězeňské služby, která slouží jako ozbrojený bezpečnostní sbor ČR a jejím hlavním úkolem je zajištění výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody se přiklání k teorii eliminační. Zde můžeme vidět, že eliminují pachatele, distancují jej, a tím chrání společnost od pachatele. Jejich názor vyplývá z toho, že jsou

opravdu v každodenním kontaktu, ať s jedincem ve vazbě, tak také s odsouzeným. Tento pohled dané téma je z řad jedinců se služebním poměrem – dozorců. Zatímco diametrální úhel pohledu na danou problematiku mají specializovaní pracovníci věznic, kteří jsou z řad občanských zaměstnanců a s odsouzeným pracují na jeho nápravě a vedou ho k ponaučení se přiklání k rehabilitační teorii. Mají náhled individuálního posouzení pachatele, zastávají možnost nejvýhodnějšího trestu a přiklání se i k alternativním trestům.

Respondenti z oblasti Probační a mediační služby, která je organizační složkou ČR a usiluje o účinné a společensky prospěšné řešení konfliktů trestné činnosti a v neposlední řadě zajišťuje výkon alternativních trestů a na propuštěného nahlíží jako na osobu, která již byla potrestána a je ponaučena ze svých trestných činů zastává stejný názor jako specializovaní pracovníci věznic a také se přiklání k teorii rehabilitační.

Z nashromážděných dat je patrné, že každá oslovená skupina respondentů s jiným profesním zaměřením má na danou problematiku jiný úhel pohledu. Tudíž jednoduše můžeme říct, že policie chytne pachatele a chce ho odradit od páčání další trestné činnosti, soudci daného pachatele potrestají adekvátně stanoveným trestem, vězeňská služba poté dohlíží na pachatele, specializovaní vězeňští pracovníci individuálně přistupují ke každému pachateli trestné činnosti a jako poslední probační a mediační služba, která dohlíží a pomáhá po propuštění pachatele s jeho začleněním do společnosti.

9. Diskuze

Praktická část mé bakalářské práce je zaměřena na hlavní výzkumnou otázku: „Jaký je názor na účel výkonu trestu odnětí svobody dle jednotlivých kategorií respondentů?“

Potřebné informace a podklady k mé výzkumné části byly získány za pomoci anonymního dotazníkového šetření prostřednictvím kvalitativního výzkumu. Dovolila jsem si oslovit subjekty, které jsou v bezprostředním kontaktu s pachatelem trestné činnosti. Mezi hlavní aktéry se řadí odborníci z řad soudnictví, advokacie, policie ČR, vězeňské služby a v neposlední řadě probační a mediační služby.

Díky uskutečněnému výzkumu jsem získala spoustu nových poznatků a individuálních úhlů pohledu na problematiku na účelu výkonu trestu odnětí svobody. Osloveným respondentům byly položeny čtyři otázky týkající se nápravy odsouzených, alternativních trestů, vynaložení finančních prostředků a trestů odnětí svobody. Pro mě velice zajímavým poznatkem je, že každá mnou oslovená skupina respondentů má na toto téma odlišný úhel pohledu. Zastávám ten názor, že mnou daní oslovení respondenti v určité profesní skupině přicházejí do kontaktu s pachatelem trestné činnosti za jiných okolností a jiných podmínek, a tudíž na danou problematiku nahlíží rozdílně. A každý z nich má individuální přístup, náhled a zkušenost na danou věc.

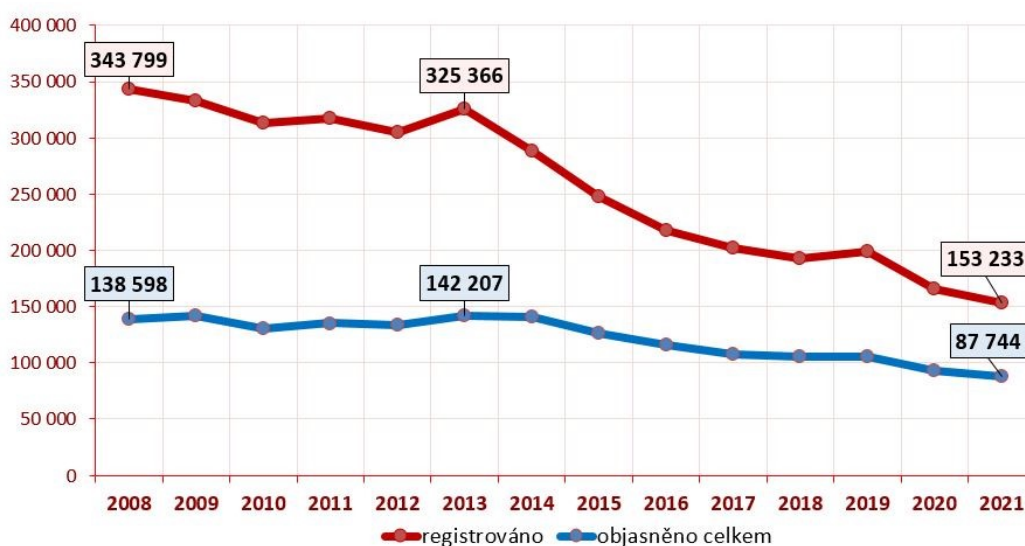
Na začátku mého výzkumu jsem si nepřipouštěla, že by dané úhly pohledu na danou problematiku mohly být takto odlišné. Ano musím konstatovat: x lidí se dívá na stojící sklenici vody na stole, někteří ji vidí jako poloprázdnou a jiní jako plnou. A právě při tomto zjištění jsem si uvědomila podobnost ne-li plnou kompatibilitu s mým výzkumem. Zeptej se x lidí na jednu otázku a každý z nich bude mít individuální odpověď.

Výzkum jednoznačně přinesl poznání, že soudci ukládají, trestají pachatele trestné činnosti dostatečně a adekvátně k jejich spáchanému trestnému činu, mají nezainteresovaný přístup a jednají ve smyslu trestního zákoníku. Policie ČR klade důraz na odstrašení a zastrašení pachatele trestné činnosti, tak aby již nepáchal trestnou činnost. Vězeňská služba pachatele eliminuje od společnosti, dohlíží na jeho nápravu mimo společnost. A probační a mediační služba ta ho následně začleňuje nazpět do společnosti.

Pro mě otevřenou otázkou nadále zůstává, zda toto vše vede ke snížení páchaní trestné činnosti. A z tohoto důvodu jsem se začala zajímat a nahlížet do oficiálních statistik Policie ČR ohledně vývoje kriminality. Zajímalo mě, zda výkon trestu odnětí svobody, ať se přikláníme k jakékoli teorii trestání, je smysluplný a napomáhá ke snížení kriminality.

1) Oficiální graf registrované a objasněné kriminality ČR⁶³

ČR – registrovaná a objasněná kriminalita 2008 - 2021

Jak již můžeme vidět z grafu v roce 2021 v ČR bylo registrováno přes 153 000 trestných činů, tedy o 12 292 skutků méně než v roce 2020. Z grafu můžeme vyčíst, že kriminalita od roku 2008 do roku 2021 klesla o více jak o polovinu.

Musím konstatovat, že díky této bakalářské práci jsem mohla alespoň trochu nahlédnout pod pokličku daných subjektů a seznámit se s jejich individuálním přístupem na danou problematiku, rozšířit si obzor a blíže se seznámit s prací daných subjektů a jejich přístupem k danému tématu.

Nejdříve si dovoluji poukázat na přednosti mé bakalářské práce. Jednoznačným přínosem pro mě je bližší a užší seznámení s teoriemi trestu s jejich významem a jejich

⁶³ Policie České republiky. Vývoj registrované kriminality v roce 2021 (online). Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2021.aspx>

aplikování a uplatnění. Nadruhou stranu musím bohužel konstatovat i určité limity, a to zejména absenci praktického využití daných teorií trestu. Dovolím si říct, že kdybych mohla být v přímém dění – u soudu, mít možnost být aktivním účastníkem vězeňské služby, spolupracovat s propuštěným, můj názor, můj úhel pohledu by mohl být jiný.

Dovolte mi prosím v neposlední řadě podotknout, že zvolené téma mé bakalářské práce je velice rozsáhlé a nedá se obecně uchopit, může se ubírat jakýmkoliv směrem, a to právě pro to, že každý z nás má individuální úhel pohledu.

10. Závěr

Hlavním pojednáním, cílem této bakalářské práce bylo zjistit úhel pohledu na účel výkon trestu odnětí svobody. Seznámit se s teorií trestu odnětí svobody, jejich funkcemi, podobami a aplikací v praxi. Nahlédnout ke kvalifikovaným subjektům a k proškolenému personálu, z řad soudnictví, policie ČR, vězeňské služby a probační a mediační služby, které jsou obeznámeny s daným tématem, danou problematikou. Seznámit se s úhlem pohledu na české věznice a celkové fungování trestu odnětí svobody a zda je vše dostatečně přizpůsobeno k životní úrovni a potřebám odsouzených. Výběr respondentů má výzkumníkovi zajistit získání potřebných informací a podkladů a v nemalé míře umožnit vyjádření respondentů s osobní zkušeností v oboru k dané problematice.

Teoretická část bakalářské práce se zaměřuje na teorie trestu a účel výkonu trestu odnětí svobody, jeho dopady na pachatele a jeho nápravu za pomoci specializovaného personálu, např. duchovenská péče, specializovaný pedagog, a v neposlední řadě jeho začlenění do společnosti. Díky bližšímu seznámení s problematikou v teoretické části jsme byli schopni sestavit anonymní výzkumné dotazníkové šetření. A na základě získaných dat byly stanoveny výzkumné závěry v praktické části bakalářské práce, dané konkrétní závěry byly uvedeny v kapitole Diskuze. Výzkumné závěry byly vyhotoveny na základě individuálního hodnocení ze získaných podkladů a pouze malá část je podložena statistickými daty.

Závěrem práce lze podotknout, že za použití kvalitativního výzkumu byl nashromážděn materiál, který poukazuje na odlišnost názoru u vybraných skupin respondentů na účel výkonu trestu odnětí svobody. Za pomoci dotazníkového šetření byly získány individuální informace, které byly použity jako materiál k ustanovení výzkumných závěrů a k zodpovězení hlavní výzkumné otázky: Jaký je názor na účel výkonu trestu odnětí svobody dle jednotlivých kategorií respondentů.

Z provedeného výzkumu vyplývá, že každá z oslovených skupin respondentů má na danou problematiku individuální názor, který pramení z dané pozice osloveného respondenta. V neposlední řadě záleží na tom, v jaké fázi se oslovený respondent setkává s pachatelem trestné činnosti – policista při zatčení, soudce při uložení trestu, dozorce při výkonu trestu a probační po ukončení trestu.

Lze tedy podotknout, že závěr výsledků není zcela jednoznačný. Jelikož každá skupina oslovených respondentů má svůj názor a individuální přístup k dané problematice. Výsledkem z nashromážděných dat z výzkumu jednoznačně vyplývá, že každá oslovená skupina respondentů s jiným profesním zaměřením má na danou problematiku jiný úhel pohledu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BLATNÍKOVÁ, Šárka. *Nebezpečnost a násilí ve vězeňském prostředí*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016. ISBN isbn978-80-7338-158-5.

BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Predikce vývoje pachatele*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN isbn978-80-7338-075-5.

ČIČ, Milan. *Teoretické otázky československého socialistického trestného práva: vysokoškolská priručka pre právnické fakulty vysokých škôl*. Bratislava: Veda, 1982.

DUGGAN, Conor. *Why are programmes for offenders with personality disorder not informed by the relevant scientific findings?*. Review. Evidence for intervening in those with ASPD. *Philos Trans R Soc Lond B Biol Sci.* (2008) 363(1503):2599-612

GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie. 4., aktualiz. vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN isbn:978-80-7478-614-3.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 3. vyd.* Praha: Portál, 2012. ISBN isbn978-80-262-0219-6.

HOLAS, Jakub. *Bezpečí, kriminalita a prevence*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. ISBN isbn978-80-7338-185-1.

CHMELÍK, Jan, Jaroslav IVOR a Viktor PORADA. *Trestní právo hmotné*. Praha: Linde, 2007. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN isbn9788072016525.

KARABEC, Zdeněk a Jiří VLACH. *Criminal justice system in the Czech Republic*. Prague: Institute of Criminology and Social Prevention, 2011. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN isbn978-80-7338-111-0.

KUCHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN isbn80-7179-813-4.

LATA, Jan. *Účel a smysl trestu*. Praha: LexisNexis, 2007. Knihovnička LexisNexis. ISBN isbn978-80-86920-24-5.

LOOMAN, Jan. ABRACEN, Jeffrey. *The Risk Need Responsivity Model of Offender Rehabilitation: Is There Really a Need For a Paradigm Shift?*. INTERNATIONAL JOURNAL OF BEHAVIORAL CONSULTATION AND THERAPY 2013 ISSN: 1555-7855.

MEZNÍK, Jiří, Věra KALVODOVÁ a Josef KUČHTA. *Základy penologie*. Brno: Vydavatelství Masarykovy univerzity, 1995. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN isbn802101248x.

MITÁŠ, V., *Sborník materiálu určených členům občanského sdružení Vězeňská duchovenská péče k základnímu seznámení s prostředím věznic a vazebních věznic*, Občanské sdružení Vězeňská duchovenská péče a Institut vzdělávání Vězeňské služby ČR, Praha 2007

ROZUM, Jan, Jan TOMÁŠEK, Jiří VLACH a Lucie HÁKOVÁ. *Efektivita trestní politiky z pohledu recidivy*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN isbn978-80-7338-164-6.

SCHEINOST, Miroslav. *Kriminalita očima kriminologů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. ISBN isbn978-80-7338-096-0.

SCHROEDER, F.-Ch: *Strafgesetzbuch mit Einührungsgesetz und anderen Neengesetzen*, Munchen, W. GoldmanVerlag 1980

SOLNAŘ, Vladimír. *Tresty a ochranná opatření*. Praha: Academia, 1979. Systém československého trestního práva.

SROV. ČL. 6 a 7 *Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod* (č. 209/1992 Sb.).

UHLÍK, Jan. *F.J. Řezáč - reformátor vězeňství a školství 19. století*. Praha: Vězeňská služba ČR, 1997. ISBN isbn80-238-1502-4.

VIGLIONE, Jill. *How Do Probation Officers Implement the Principles of Effective Intervention?*. Department of Criminal Justice, University of Central Florida. Criminal Justice and Behavior 2019, Vol. 46, No. 5, May 2019

Elektronické zdroje:

IUS WIKI., *Trestní právo.*, 19.11.2017., (online). Dostupné z: <http://www.ius-wiki.eu/media/trestni-pravo/trest.pdf>

PETROSINO, Anthony, TURPIN-PETROSINO, Carolyn, HOLLIS-PEEL, Meghan, LAVENBERG, Julia., 'Scared Straight' and other juvenile awareness programs for preventing juvenile delinquency., 30 April 2013., Dostupné z: <https://www.cochranelibrary.com/cdsr/doi/10.1002/14651858.CD002796.pub2/full>

POLÁK, Ing. Milan., František Josef Řezáč., 25.9.2019., (online). Dostupné z: <https://encyklopedie.praha2.cz/osobnost/1252-frantisek-josef-rezac>

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Vývoj registrované kriminality v roce 2021* (online). Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2021.aspx>

ÚSTAVNÍ SOUD – SENÁT., *Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu., II. ÚS 361/96.,* Sb.n.u.US v čísle vydání (svazku) 7 ročník 1997 na straně 343. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/31742/1/>

VICHEREK, JUDr. Roman., *Účel trestu.,* 22.3.2013 (online), Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ucel-trestu>

PŘÍLOHY

Příloha I.

Seznam otázek použitých při dotazníkovém šetření

- 1) Pomáhá podle Vás výkon trestu odnětí svobody k nápravě odsouzených?
- 2) Přikláníte se spíše k trestu odnětí svobody či k alternativním trestům?
- 3) Jsou podle Vás vynaložené finanční prostředky na začlenění pachatelů trestné činnosti do společnosti adekvátně využity?
- 4) Jsou podle Vás dosavadní tresty odnětí svobody dostačující?
- 5) Jaké je Vše pohlaví?
- 6) Jaké je Vaše dosavadní vzdělání?
- 7) Do jaké profesní skupiny patříte?

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá účelem výkonu trestu odnětí svobody. Je zaměřena na teorie trestu, poukazuje na jejich historický vývoj až do současné doby, podrobně je specifikuje, zpřehledňuje jejich funkci a využití. Dále je v bakalářské práci popsán RNR model a s ním spojené principy a v neposlední řadě poukazuje na pastorační péči ve věznicích, její historii a využití. Výzkumná část bakalářské práce se zaměřuje na anonymní shromáždění dat u oslovených respondentů a zjištění úhlů pohledu na výkon trestu odnětí svobody, jaký individuální názor na danou problematiku má každá oslovená skupina respondentů. Z daných výsledků se zjistilo, že každá skupina má svůj individuální názor na VTOS vzhledem ke svému profesnímu zaměření. Tento výzkum přispěl k závěru, že úhel pohledu na výkon trestu odnětí svobody není jednoznačný a je zcela individuální.

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the purpose of serving a custodial sentence. It focuses on theories of punishment, points out their historical development up to the present, specifies them in detail, clarifies their function and use. Furthermore, the bachelor's thesis describes the RNR model and the associated principles and, last but not least, points to pastoral care in prisons, its history and use. The research part of the bachelor's thesis focuses on the anonymous collection of data from the addressed respondents and finding out various views on the purpose of serving a custodial sentence, what individual opinion each addressed group of respondents has on the given issue. From the given results it was found that each group has its own individual opinion on the purpose of serving a custodial sentence due to its professional focus. This research contributed to the conclusion that the perspective on the execution of a custodial sentence is ambiguous and completely individual.